

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 883**

din 17 august 2026

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II pct. 2**[cu referire la art. 2 alin. (6)], pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] și pct. 17****[cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)], precum și ale art. X alin. (1) și (2)****din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității**

Elena-Simina Tănăsescu	— președinte
Asztalos Csaba-Ferenc	— judecător
Mihai Busuloc	— judecător
Mihaela Ciochină	— judecător
Cristian Deliorga	— judecător
Dacian-Cosmin Dragoș	— judecător
Laura-Iuliana Scânteii	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Benke Károly	— prim-magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității (L464/2026; PL-x nr. 530/2026), obiecție formulată de un număr de 27 de senatori aparținând Grupurilor parlamentare ale Uniunii Salvați România și ale Partidului Național Liberal.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 13.756 din 6 august 2026 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 5.213A/2026.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II pct. 17 [cu referire la art. 25] și ale art. X alin. (1) și (2) din legea criticată se arată că acestea instituie un regim sancționator nou pentru fapte și situații juridice născute anterior intrării în vigoare a legii, contrar art. 15 alin. (2) din Constituție.

4. Se precizează că pentru stabilirea caracterului retroactiv al acestor dispoziții este esențială data faptului juridic căruia noua lege îi atașează sancțiunea. Or, art. X alin. (1) din lege se referă la persoane în privința cărora, anterior intrării în vigoare a legii, s-a constatat definitiv incompatibilitatea sau conflictul de interese. Ca atare, toate elementele juridice sancționatorii sunt anterioare legii noi, inclusiv raportul de evaluare rămas definitiv sau hotărârea judecătorească ce a consfințit caracterul definitiv al raportului, ceea ce înseamnă că răspunderea persoanei a fost stabilită sub imperiul legii anterioare. Or, noua reglementare adaugă un efect juridic nou acestei situații, efect pe care legea veche nu îl prevedea, respectiv încetarea de drept a funcției, a demnității publice sau a mandatului exercitat în prezent.

5. Se menționează că momentul de la care începe să opereze o interdicție nu este un element exterior sancțiunii. Acesta determină durata efectivă a decăderii, funcțiile asupra cărora produce efecte, raporturile juridice pe care le împiedică sau le desființează și, în ultimă instanță, severitatea concretă a măsurii. Or, regimul juridic al integrității anterior făcea distincție între persoana eliberată sau destituită din funcție, titularul unei funcții eligibile și persoana care nu mai ocupă o funcție la data constatării definitive. Totodată, termenul de 3 ani curgea, după caz, de la eliberarea sau destituirea din funcție, de la încetarea mandatului ori, numai în cazul persoanei care nu mai ocupă o funcție, de la rămânerea definitivă a raportului sau hotărârii. În schimb, noua reglementare modifică atât momentul de început al interdicției, cât și natura efectelor sale. Art. X din lege transformă interdicția de a ocupa o funcție într-o cauză de

încetare a unei funcții deja dobândite și exercitate. Or, între interdicția de a dobândi pentru viitor o funcție și pierderea unei funcții actuale există o diferență juridică esențială. Prima împiedică nașterea unui raport juridic viitor; cea de-a doua stinge un raport juridic actual, constituit în mod legal la momentul de debut al acestuia. În același timp, încetarea funcției sau mandatului este o consecință juridică autonomă față de sancțiunea anterioară și, față de persoana afectată, mai severă, constituind, deci, o lege mai nefavorabilă acesteia.

6. Nu în ultimul rând, dispozițiile criticate instituie, pentru aceeași faptă, o dublă sau chiar triplă sancțiune. În forma propusă, încălcarea regimului conflictelor de interese sau al incompatibilităților constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementării aplicabile funcției sau demnității respective, concomitent cu decăderea din dreptul de a ocupa o funcție sau demnitate publică pentru o perioadă de până la 3 ani; totodată, art. X transformă această decădere într-o cauză automată de încetare a funcției, demnității ori mandatului în curs. Astfel, sunt instituite mai multe consecințe juridice cu caracter sancționator pentru o singură faptă prin care s-a constatat conflictul de interese/incompatibilitatea. Maniera de reglementare poate duce la reținerea încălcării principiului *ne bis in idem*, atât timp cât sancționarea este una de o severitate ridicată: încetarea mandatului/funcției publice. Dispozițiile criticate creează o stare nefavorabilă destinatarului, iar legea nu reglementează garanții suficiente împotriva modului arbitrar de aplicare a soluției legislative în discuție. În lipsa acestora, dispozițiile criticate contravin art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

7. Se subliniază că normele tranzitorii nu pot fi retroactive și nu pot deroga de la art. 15 alin. (2) din Constituție. Faptul că art. X alin. (1), normă tranzitorie de drept material, prevede un termen de 30 de zile de la care se produce consecința juridică a încetării mandatului nu este de natură să înlăture retroactivitatea sa. În mod concret, cele 30 de zile reprezintă un *dies executionis*, adică o amânare a producerii materiale a efectului, în timp ce temeiul exclusiv al încetării rămâne raportul Agenției Naționale de Integritate (ANI) sau hotărârea judecătorească definitivă, anterioară legii. A considera că plasarea executării sancțiunii la 30 de zile după intrarea în vigoare a legii ar exclude retroactivitatea ar lipsi art. 15 alin. (2) din Constituție de conținut efectiv. Astfel, legiuitorul ar putea atașa oricărei fapte trecute orice sancțiune nouă atât timp cât prevede că sancțiunea se execută la o dată ulterioară intrării în vigoare. Or, interdicția constituțională privește legătura dintre faptul generator și consecința juridică atașată. Ignorarea acestui aspect duce la minimizarea consecințelor juridice atribuite unei sancțiuni severe, cum este cea a încetării unui mandat electiv, aspect care produce efecte în rândul drepturilor politice de a alege și de a fi ales, drepturi fundamentale prevăzute de art. 36 și 37 din Constituție; de aceea, soluția legislativă este de natură să contravină și acestor dispoziții constituționale.

8. Se apreciază că existența unui mandat în curs nu justifică aplicarea unei noi sancțiuni neprevăzute de legea în vigoare la

momentul ivirii conflictului de interese/incompatibilității. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a statuat că principiul securității juridice se opune, ca regulă, retroactivității unei norme, o derogare fiind posibilă numai în mod excepțional, dacă scopul urmărit o impune și dacă încrederea legitimă a persoanelor este respectată (Hotărârea din 26 aprilie 2005, pronunțată în Cauza C-376/02, *Goed Wonen*, paragrafele 33 și 34). Expunerea unei persoane la o sancțiune mai severă pentru o faptă trecută nu îi respectă încrederea legitimă în regimul juridic aplicabil la data conduitei. Nu se poate susține nici că aplicarea retroactivă ar fi indispensabilă atingerii obiectivului public de integritate pe care îl susține legea. Același scop poate fi realizat integral prin aplicarea noului regim faptelor și incompatibilităților intervenite după intrarea sa în vigoare. Se arată că, în cazul mandatelor electivă, dispozițiile criticate afectează însăși opțiunea electoratului și nu doar situația individuală a titularului funcției. Prin Hotărârea din 15 iunie 2006, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) în Cauza *Lykourazos împotriva Greciei*, s-a stabilit că aplicarea imediată, în cursul mandatului parlamentar, a unei incompatibilități care nu exista la data alegerii a încălcat art. 3 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. CEDO a reținut că nici candidatul, nici alegătorii nu puteau anticipa că alegerea va fi pusă în discuție în timpul mandatului în temeiul unei condiții introduse ulterior și că drepturile electorale ar deveni iluzorii dacă titularul și electoratul ar putea fi privați în mod arbitrar de efectele votului.

9. Se susține că art. 11 pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din lege instituie un regim juridic de integritate în privința unor persoane care nu au calități/prerogative publice identice cu cel al demnitarilor/functionarilor publici. Finalitatea legii constă în prevenirea conflictului de interese prin exercitarea demnităților și a funcțiilor publice cu respectarea principiilor imparțialității, integrității, transparenței deciziei și supremației interesului public (art. 71 din Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției). Se arată că prevederea criticată nu sprijină dezideratul legii, atât timp cât aceste persoane nu dețin ele însele o demnitate/funcție publică. Chiar dacă, într-o anumită măsură, interesele patrimoniale ale acestor persoane pot deveni relevante pentru a stabili conduita titularului funcției și conflictul de interese, echivalarea și asimilarea celor două categorii de persoane depășesc cerința de proporționalitate și scopul legii. Pentru realizarea scopului legii ar fi necesară identificarea acelor interese ale soțului sau ale partenerului care pot influența efectiv deciziile demnitarului, nu publicarea generală a întregii situații patrimoniale a unei persoane private, care nu deține o funcție publică.

10. Prima deficiență de redactare privește determinarea destinatarului normei. Legea nu definește sintagma „persoana care are relații asemănătoare aceluia dintre soți” și nu stabilește niciun criteriu obiectiv pentru identificarea sa (durata relației afective dintre demnitarul public și partener/ă, deținerea unei gospodării comune, existența unei relații de interdependență economică ori asumarea publică a relației). Astfel, norma nu cuprinde elemente obiective care să determine momentul și condițiile pentru care relația dobândește relevanță juridică, din perspectiva obligației de a depune declarațiile de avere și interese. Ca atare, persoana trebuie să stabilească singură dacă relația sa afectivă este suficient de apropiată de căsătorie pentru a genera obligația de integritate. Destinatarul normei trebuie să individualizeze dispoziția aplicabilă (prin autocalificarea drept persoană care are relații asemănătoare aceluia dintre soți), iar nerespectarea acesteia conduce la aplicarea sancțiunii contravenționale. Totodată, legea nu reglementează ipoteza în care căsătoria sau relația de fapt începe după numirea ori

alegerea demnitarului, nu precizează momentul de la care obligația ia naștere (la data căsătoriei, a începerii conviețuirii sau de la debutul altor elemente precum constituirea gospodăriei comune, recunoașterea publică a relației), nu stabilește consecințele încetării relației (nu se poate determina dacă obligația încetează imediat, dacă este necesară o declarație finală ori dacă publicitatea datelor continuă indiferent de dispariția legăturii care a justificat-o) și nu se referă la situația în care demnitarul intră în relații afective în mod succesiv (rămâne neclar subiectul căruia îi revine obligația și de la ce moment se naște aceasta). Se încalcă, astfel, art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție.

11. Normele criticate produc o ingerință nepermisă în viața intimă, familială și privată, protejată de art. 26 din Constituție și de art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Standardul stabilit prin Hotărârea din 1 august 2022, pronunțată de CJUE în Cauza C-184/20, *OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija*, este direct aplicabil obiectului reglementării. Cauza privea publicarea pe internet a declarațiilor de interese ale unor persoane implicate în activități de interes public, inclusiv a datelor referitoare la soț, concubin sau partener. CJUE a acceptat că prevenirea conflictelor de interese și a corupției poate justifica solicitarea unor informații privind activitățile economice ale soțului sau ale partenerului. A statuat, însă, că publicarea online a datelor nominale ale acestora depășește ceea ce este strict necesar. Obiectivul putea fi atins printr-o referire generică la existența soțului ori partenerului și prin indicarea intereselor relevante, fără identificarea nominală a persoanei. Soluția legislativă criticată este mai intruzivă decât cea analizată de CJUE, partenerul fiind obligat să își declare propriile bunuri imobile și mobile, active financiare, participații, venituri și interese economice, depășind proporționalitatea impusă de normele constituționale și convenționale.

12. Mai mult, publicarea declarației partenerului demnitarului se menține timp de 5 ani, inclusiv atunci când relația care a determinat obligația a încetat între timp. Soluția legislativă nu se încadrează în cerințele testului de proporționalitate impuse de art. 53 din Constituție, întrucât ingerința nu este redactată cu claritate, existau măsuri mai puțin intruzive care ar fi dus la acest scop (spre exemplu, doar obligația de declarare fără cerința publicării) și nici nu este proporțională între interesele concurente (cel public cu privire la aflarea unor informații adiacente demnitarului și cel privat al persoanei de a nu declara informații ce țin de sfera vieții private). În același sens se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 297 din 29 mai 2025, prin care s-a statuat, în considerarea art. 1 alin. (5) și art. 26 din Constituție, că dispozițiile art. 3 alin. (2) din Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative sunt constituționale în măsura în care nu se referă și la drepturile și obligațiile soțului/soției declarantului, precum și ale copiilor majori aflați în întreținere. Se apreciază că această decizie se aplică *mutatis mutandis* și în cauza de față.

13. Se mai apreciază că este încălcat și art. 16 alin. (1) din Constituție, având în vedere că titularul funcției publice exercită prerogative de putere, participă la luarea unor decizii publice și poate administra resurse publice, pe când soțul sau partenerul nu are nicio competență publică și nu a acceptat obligațiile aferente funcției demnitarului. Aplicarea nediferențiată a aceluiași regim de transparență ignoră această deosebire bazată pe un criteriu obiectiv, cel al funcției/demnitații deținute. În același timp, absența criteriilor de determinare a relației permite ca situații factuale comparabile să fie tratate diferit, iar

relații evident diferite sub aspectul stabilității, conviețuirii și interdependenței economice să fie supuse aceluiași regim. Norma generează, așadar, atât un tratament juridic identic al unor persoane aflate în situații juridice diferite, cât și riscul unui tratament juridic diferit asupra unor persoane aflate în situații juridice asemănătoare, ceea ce este contrar art. 16 alin. (1) din Constituție.

14. Pe rol se află și soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității (L464/2026; PL-x nr. 530/2026), obiecție formulată de Președintele României.

15. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 13.816 din 10 august 2026 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 5.246A/2026.

16. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se arată că dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din legea examinată nu stabilesc în privința „persoanei care are relații asemănătoare aceluia dintre soți” niciun criteriu obiectiv — durată, conviețuire, interdependență economică, asumare publică — pentru identificarea momentului de la care o relație afectivă devine relevantă juridic, lăsând persoanei vizate sarcina de a se autocalifica drept destinatar al obligației. Nu sunt reglementate nici ipoteza relației începute după numirea demnitarului, nici cea a încetării relației, nici situația relațiilor succesive. În aceste condiții, sancționarea contravențională a faptei de a nu depune aceste declarații, privită ca acuzație în materie penală în sensul jurisprudenței CEDO, contravine garanțiilor de previzibilitate consacrate de art. 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

17. Absența criteriilor obiective se convertește într-un risc sistemic de aplicare inegală a normei: doi agenți constatați confrunțați cu situații similare pot ajunge la concluzii opuse, exclusiv pe baza propriei aprecieri. O normă sancționatorie a cărei aplicare depinde decisiv de aprecierea subiectivă a organului de control generează prin ea însăși un tratament diferit al unor situații identice. Cele trei ipoteze nereglementate — relația începută ulterior numirii, încetarea relației, relațiile succesive — nu sunt omisiuni accesorii, ci lacune care privesc chiar nașterea, conținutul și stingerea obligației sancționate contravențional. Fiecare constituie, independent, un temei de neconstituționalitate prin raportare la art. 1 alin. (5) din Constituție.

18. Se mai arată că, prin Decizia nr. 297 din 29 mai 2025, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a art. 3 alin. (2) din Legea nr. 176/2010, statuând expres că nu obligația de declarare a veniturilor soțului sau ale copiilor majori este, în sine, neconstituțională, ci angajarea răspunderii declarantului pentru corectitudinea unor informații furnizate de un terț — întrucât „răspunderea juridică penală sau contravențională este una personală”. Raționamentul Curții nu a fost centrat, așadar, pe confidențialitate, ci pe principiul individualizării răspunderii juridice, derivat din art. 1 alin. (3) din Constituție. Soluția criticată în legea supusă controlului depășește însă ipoteza tranșată în anul 2025 de instanța constituțională, întrucât, în speță, nu mai este vorba despre răspunderea demnitarului pentru informații furnizate de altcineva, ci despre răspunderea contravențională proprie a terțului — o persoană care nu ocupă nicio funcție publică, nu exercită nicio prerogativă de putere și nu și-a asumat, prin niciun act propriu, statutul generator al obligației. Extinderea directă a răspunderii contravenționale asupra acestei persoane, pentru simpla sa legătură afectivă cu un demnitar, reprezintă, în esență, o formă agravată a viciului deja constatat de Curte, întrucât nu mai este răspunderea cuiva pentru fapta altuia, ci răspunderea unui terț pentru o obligație pe care nu și-a asumat-o niciodată.

19. Ingerința pe care norma criticată o produce asupra vieții private a terțului nu rezistă testului de proporționalitate prevăzut de art. 26 din Constituție, coroborat cu art. 20 și 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Hotărârea din 1 august 2022, pronunțată de CJUE în Cauza C-184/20, *OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija*, a admis că prevenirea conflictelor de interese poate justifica solicitarea unor informații privind activitățile economice ale soțului sau ale partenerului, dar a statuat că publicarea nominală a acestor date depășește ceea ce este strict necesar, obiectivul putând fi atins printr-o referire generică la existența soțului sau partenerului și la natura intereselor relevante, fără identificare nominală. Soluția legislativă criticată este, sub acest aspect, mai intruzivă decât cea sancționată de CJUE, obligând direct terțul să declare, pe propria răspundere, întregul său patrimoniu. Mai mult, soluția legislativă criticată nu se limitează la solicitarea unor date despre terț prin intermediul declarației demnitarului, ci obligă direct terțul să declare, pe propria răspundere, întregul său patrimoniu — o formă de ingerință care depășește, cu atât mai evident, limita trasată de instanța europeană.

20. Independent de critica privind confidențialitatea, norma ridică o problemă separată, care ține de fundamentul răspunderii instituite. Miza Deciziei Curții Constituționale nr. 297 din 29 mai 2025 a fost individualizarea răspunderii. În speță, nu mai este vorba despre răspunderea demnitarului pentru o informație furnizată de altcineva, ci despre răspunderea contravențională proprie a terțului, respectiv o persoană care nu deține nicio funcție publică, nu exercită nicio prerogativă de autoritate și nu a săvârșit niciun act propriu prin care să își asume statutul generator al obligației. Legătura sa afectivă cu demnitarul devine, prin simpla ei existență, temei suficient pentru angajarea unei răspunderi contravenționale proprii. Este, în esență, o variantă agravată a viciului identificat de instanța constituțională prin Decizia nr. 297 din 29 mai 2025, întrucât nu mai este răspunderea cuiva pentru fapta altuia, ci răspunderea unui terț pentru o obligație pe care nu și-a asumat-o niciodată, prin nicio manifestare de voință proprie legată de exercitiul funcției publice.

21. În plus, norma criticată produce și o discriminare între demnitari, contrară art. 16 alin. (1) din Constituție, întrucât cel căsătorit beneficiază de un criteriu formal și verificabil obiectiv — actul de căsătorie — pentru identificarea persoanei obligate să declare, pe când cel aflat într-o relație de fapt este expus, împreună cu partenerul său, unei incertitudini pe care legea nu o rezolvă. Această asimetrie este de natură să genereze un stimulent invers pentru demnitar, care poate evita formalizarea relației tocmai pentru a beneficia de imprevizibilitatea normei, efect contrar chiar scopului declarat — de prevenire a conflictelor de interese. Așadar, norma produce un tratament diferit între demnitarii care se află, din perspectiva scopului legii, în situații identice. Mai mult, o asemenea normă induce un efect discriminatoriu secundar chiar în rândul partenerilor de fapt: aceștia sunt tratați diferit unii față de alții, în funcție de aprecierea subiectivă, de la caz la caz, a organului de control asupra caracterului „asemănător căsătoriei” al relației lor — o discriminare derivată, generată nu de conținutul normei, ci chiar de imprecizia ei. Demnitarul aflat într-o relație de fapt este expus, împreună cu partenerul său, unei incertitudini, cu privire la care noua soluție legislativă „tace”. Această diferență de tratament nu are nicio legătură cu scopul legii — integritatea în exercitarea funcției publice —, ci decurge exclusiv din forma juridică pe care demnitarul a ales-o, în sfera sa privată, pentru relația personală. Or, o alegere care ține de conținutul protejat de art. 26 din Constituție nu poate constitui, ea însăși, criteriul pe baza căruia se instituie un regim sancționator diferit pentru persoane aflate în situații comparabile.

22. Cu privire la dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și alin. (2)] coroborat cu art. X alin. (1) și (2) din legea criticată, se arată că acestea încalcă art. 1 alin. (3) și alin. (5), art. 15 alin. (2), art. 16 alin. (1), art. 36, precum și art. 37 din Constituție.

23. Modificarea adusă art. 25 din Legea nr. 176/2010 prin art. II pct. 17 coroborată cu norma tranzitorie de la art. X din legea criticată transformă interdicția de 3 ani de a ocupa o funcție publică — sancțiune care, până acum, opera doar pentru viitor, împiedicând accesul la o nouă funcție — într-o cauză automată de încetare a unei funcții sau a unui mandat aflat deja în exercitare. Altfel spus, coroborarea celor două norme (una de drept substanțial și o normă care se dorește a fi tranzitorie) recalifică natura juridică a interdicției de 3 ani. Această măsură, concepută inițial sub regimul anterior ca o barieră temporară ce bloca exclusiv accesul viitoare la o altă demnitate publică după finalizarea funcției curente, este convertită într-un instrument de dizolvare imediată a unui raport juridic de putere aflat în plină desfășurare. Din perspectivă conceptuală, o regulă care interzice configurarea unui raport juridic viitor și o normă care desființează un drept actual, validat și exercitat legitim, aparțin unor sfere de drept substanțial complet diferite. Cea de-a doua ipoteză reprezintă o intruziune mult mai severă în patrimoniul de drepturi al persoanei. Prin impunerea acestui efect represiv agravat unor realități în care conduita, evaluarea administrativă a ANI și hotărârea judecătorească definitivă s-au desăvârșit sub vechiul regim, textul legal încalcă direct principiul neretroactivității consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție. În sensul celor arătate se invocă Decizia Curții Constituționale nr. 26 din 18 ianuarie 2012.

24. Caracterul vădit retroactiv al textului modificator nu poate fi camuflat prin susținerea formalistă că legiuitorul nu ar fi creat o sancțiune inedită, ci ar fi reconfigurat doar momentul de debut al interdicției. În materia dreptului public, regimul temporal al unei măsuri represive nu este un element secundar sau detașabil de sancțiune, ci reprezintă un element constitutiv de drept material. Acest regim determină în mod direct funcțiile afectate, raporturile juridice de structurate și gradul concret de severitate al ingerinței.

25. Vechile dispoziții delimitau riguros tratamentul aplicabil titularilor de mandate față de persoanele care nu mai dețineau nicio funcție la data definitivării raportului ANI (în cazul acestora din urmă, interdicția curgând de la data rămânării definitive a actului, fără a le destabiliza mandatele obținute ulterior). Noua reglementare anulează această distincție și introduce o consecință pe care subiecții de drept nu o puteau prevedea: desființarea unui mandat exercitat în prezent în temeiul unui statut legal consolidat. Introducerea termenului de 30 de zile nu distorsionează natura retroactivă a normei, reprezentând un simplu *dies executionis* (o amânare temporară a punerii în executare materială). Sursa unică și exclusivă a decăderii rămâne raportul ANI sau hotărârea definitivă, ambele anterioare legii noi. Dacă am admite că întârzierea executării înlătură caracterul retroactiv, art. 15 alin. (2) din Constituție ar fi golit de utilitate, permițând legiuitorului să reevalueze sancționator orice culpă istorică, sub singura condiție ca efectul material să se producă după intrarea în vigoare a legii noi. O asemenea interpretare distruge puntea causală dintre faptul generator trecut (*facta praeterita*) și noua sancțiune, vătămând direct drepturile politice fundamentale ocrotite de art. 36 și 37 din Constituție.

26. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 52 din 1 februarie 2018, paragraful 24, a calificat expres raportul de evaluare al ANI drept act administrativ, ale cărui efecte juridice sunt cele stabilite exhaustiv de lege la data la care actul produce consecințe: nulitatea absolută a actelor încheiate cu încălcarea regimului conflictului de interese, abaterea disciplinară, respectiv

decăderea din dreptul de a ocupa o funcție pentru o perioadă de 3 ani, calculată, după caz, de la eliberare, de la încetarea mandatului sau de la rămânerea definitivă a raportului. Prin urmare, raportul de evaluare nu constituie un act juridic cu un conținut deschis, susceptibil ca, ulterior emiterii și definitivării sale, să primească, prin intervenția unei legi noi, consecințe juridice suplimentare, inexistente la momentul la care acesta a fost emis și a devenit definitiv. Dimpotrivă, întrucât raportul de evaluare este un act administrativ individual emis în exercitarea prerogativelor de putere publică, efectele sale juridice sunt determinate de cadrul normativ aplicabil la momentul emiterii sale, potrivit principiului *tempus regit actum*. Se invocă și jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție referitoare la aplicarea în timp a legii, respectiv Decizia nr. 23 din 29 iunie 2015, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a statuat, la paragraful 68, că, potrivit principiului *tempus regit actum*, un act juridic se încheie în conformitate cu prevederile legale în vigoare la data întocmirii lui și este supus acestora, iar pentru analiza legalității actului trebuie avută în vedere legea de la momentul emiterii sale. La paragrafele 69 și 70, Înalta Curte a corelat această regulă cu principiul neretroactivității și cu art. 6 alin. (2) din Codul civil, reținând că legea nouă nu poate atribui actelor și faptelor juridice trecute efecte pe care acestea nu le puteau produce sub imperiul legii sub care s-au format, indiferent dacă respectivele efecte s-ar produce înainte sau după intrarea în vigoare a legii noi.

27. În consecință, problema nu poate fi rezolvată prin simpla constatare că noua consecință juridică — încetarea funcției, demnității sau mandatului — urmează să se producă ulterior intrării în vigoare a legii noi. Criteriul decisiv îl constituie identificarea actului sau faptului juridic căruia legiuitorul îi atașează această consecință. Or, în cazul normelor criticate, premisa aplicării noii consecințe juridice nu este un fapt viitor, ci existența unei situații juridice anterioare și definitive: constatarea definitivă a incompatibilității sau a conflictului de interese prin raportul de evaluare al ANI, după caz, confirmat prin hotărâre judecătorească definitivă. Prin urmare, legea nouă nu se aplică unui fapt juridic viitor. Aceasta ia o situație juridică deja constituită și definitivă — existența unui raport de evaluare definitiv și, după caz, a unei hotărâri judecătorești definitive care i-a confirmat legalitatea — și îi atașează o consecință juridică nouă, care nu făcea parte din conținutul juridic al acesteia la momentul constituirii și definitivării sale.

28. Raportul de evaluare al ANI nu reprezintă un simplu fapt material, ci un act administrativ individual emis de o autoritate publică în exercitarea prerogativelor de putere publică. Destinatarul actului se află într-un raport juridic de subordonare față de autoritatea emitentă, iar consecințele juridice ale actului sunt impuse unilateral, în temeiul legii. Tocmai de aceea, principiul legalității în materia raporturilor de drept administrativ presupune ca efectele actului administrativ să fie determinate de cadrul normativ aplicabil la momentul emiterii sale și cu atât mai mult al rămânării definitive și ca destinatarul actului să poată cunoaște, în mod previzibil, consecințele juridice pe care acesta le produce. În ipoteza în care raportul de evaluare a fost contestat în justiție, iar acțiunea în anulare a fost respinsă, inclusiv în calea de atac, această concluzie devine cu atât mai evidentă. În acel moment, situația juridică nu mai poate fi calificată drept una aflată în curs de constituire, modificare sau stingere. Legalitatea actului administrativ a fost supusă controlului judecătoresc, iar prin hotărârea definitivă s-a stabilit caracterul legal al actului și existența situației juridice constatate prin acesta. Așadar, la momentul intrării în vigoare a legii criticate există o situație juridică individuală deja constituită, verificată jurisdicțional și definitiv consolidată.

29. În aceste condiții, nu poate fi primită teza potrivit căreia simplul fapt că noua consecință juridică se produce în viitor ar exclude caracterul retroactiv al normei. Dacă s-ar accepta un asemenea criteriu pur cronologic, principiul neretroactivității ar putea fi eludat prin simpla amânare a producerii consecinței juridice și orice lege nouă ar putea atașa unui fapt trecut o sancțiune sau o consecință juridică nouă, cu condiția ca aceasta să fie executată după intrarea sa în vigoare. Or, art. 15 alin. (2) din Constituție și art. 6 alin. (2) din Codul civil exclud tocmai această posibilitate. Ceea ce este determinant este faptul juridic generator al consecinței juridice, iar nu exclusiv momentul material la care aceasta se produce.

30. În prezenta cauză, faptul juridic generator este existența constatării definitive a incompatibilității sau conflictului de interese, constatare anterioară intrării în vigoare a legii criticate. În temeiul legii vechi, acest fapt juridic producea consecințele expres prevăzute de Legea nr. 176/2010. Legea nouă îi atribuie însă o consecință suplimentară, respectiv încetarea funcției, demnității sau mandatului, deși o asemenea consecință nu făcea parte din configurația juridică a situației existente la momentul constituirii și definitivării sale. Prin urmare, norma nouă nu modifică pur și simplu modalitatea de producere, pentru viitor, a unui efect juridic deja existent. Ea creează un efect juridic nou și îl atașează unei situații juridice trecute și definitiv consolidate.

31. Raportul de evaluare al ANI definitiv și situația juridică pe care acesta o constată nu reprezintă o *facta pendentia*. Faptul generator a fost consumat, raportul administrativ a fost emis, iar legalitatea sa a fost, după caz, definitiv confirmată de instanță. Prin urmare, nu există o situație juridică administrativă aflată în curs de constituire sau modificare la data intrării în vigoare a legii noi.

32. Existența unui mandat în curs nu schimbă această concluzie. Trebuie distinse două raporturi juridice autonome: pe de o parte, raportul juridic referitor la incompatibilitatea sau conflictul de interese, născut, constatat și definitiv soluționat sub imperiul legii vechi; pe de altă parte, raportul juridic privind exercitarea mandatului sau funcției, dobândit ulterior, în condițiile legii aplicabile la momentul alegerii sau numirii. Caracterul în curs al celui de-al doilea raport juridic nu transformă primul raport juridic într-o situație juridică pendinte. Mandatul aflat în curs nu poate constitui, prin el însuși, un mecanism prin care legiuitorul să redeschidă, să recalifice sau să extindă retroactiv consecințele juridice ale unei situații de incompatibilitate ori de conflict de interese deja definitiv stabilite.

33. În plus, faptul că raportul ANI a fost definitiv confirmat prin hotărâre judecătorească accentuează exigențele de securitate juridică și previzibilitate. Destinatarul actului administrativ a utilizat tocmai mecanismul legal de contestare pentru a supune actul controlului instanței, iar prin epuizarea căilor de atac s-a stabilit definitiv situația juridică. O intervenție legislativă ulterioară care transformă această situație juridică definitivă într-un temei pentru o nouă consecință juridică sancționatoare nu afectează doar aplicarea în timp a legii, ci pune în discuție și stabilitatea raporturilor juridice definitiv consolidate.

34. Se subliniază că utilizarea unei situații juridice deja definitiv constituite și consumate sub imperiul legii vechi drept fapt generator al unei consecințe juridice noi și defavorabile, care nu exista la momentul constituirii acelei situații, este contrară principiului neretroactivității legii. Așadar, nu momentul executării materiale a noii consecințe juridice este determinant pentru calificarea temporală a normei, ci momentul producerii faptului juridic căruia legea îi atașează consecința. Or, în cazul normelor criticate, acest fapt juridic este anterior legii noi.

35. Prin urmare, art. X din legea criticată nu constituie o veritabilă normă tranzitorie destinată exclusiv soluționării unei

situații juridice pendinte. Acesta operează asupra unor situații juridice individuale deja constituite și definitiv consolidate, prin atașarea unei consecințe juridice noi unor acte administrative ale căror efecte erau deja determinate de legea în vigoare la momentul emiterii și definitivării lor. Prin această intervenție, legiuitorul depășește limitele aplicării imediate a legii noi și conferă normelor criticate un caracter retroactiv, contrar art. 15 alin. (2) din Constituție.

36. În același timp, intervenția legislativă afectează exigențele de securitate juridică și previzibilitate care decurg din art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, întrucât destinatarii unor acte administrative definitive, ale căror efecte juridice au fost stabilite de legea în vigoare și, după caz, confirmate prin hotărâri judecătorești definitive, sunt puși ulterior în situația de a suporta o consecință juridică nouă, care nu exista în ordinea juridică aplicabilă la momentul constituirii și definitivării situației lor juridice.

37. Faptul că încetarea funcției, demnității sau mandatului urmează să se producă după intrarea în vigoare a legii nu este suficient pentru a transforma norma într-o normă de aplicare imediată. În măsura în care această consecință juridică este declanșată de existența unei situații juridice definitiv constituite anterior — respectiv de constatarea definitivă a incompatibilității sau conflictului de interese — norma nouă atribuie, în realitate, unui act și unui fapt juridic anterior efecte juridice noi, pe care acestea nu le puteau produce sub imperiul legii în baza căreia s-au format. Aceasta reprezintă o veritabilă aplicare retroactivă a legii, incompatibilă cu art. 15 alin. (2) din Constituție.

38. Constituționalitatea normei tranzitorii înscrise în art. X din legea supusă controlului trebuie evaluată și prin prisma obligațiilor stricte impuse legiuitorului de art. 26 și 54 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Potrivit acestora, dispozițiile tranzitorii au o funcție clar delimitată: acestea trebuie să asigure corelarea armonioasă a celor două reglementări succesive, garantând că punerea în aplicare a noului act normativ decurge firesc, și, în mod imperativ, „să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între norme succesive”. Or, legea criticată a deturnat complet această funcție: în loc să utilizeze norma tranzitorie pentru a proteja raporturile juridice consolidate sub vechiul regim, a transformat art. X într-un vehicul activ de retroactivare, „agresând” situații juridice definitiv epuizate. Această conduită legislativă intră în contradicție flagrantă cu standardele reținute de instanța de contencios constituțional prin Decizia nr. 571 din 31 octombrie 2024, paragrafele 18 și 19.

39. Aplicând acest standard de control, se constată că dispozițiile art. X din legea criticată generează o retroactivitate veritabilă, definită prin cumulul celor două condiții reliefate de Decizia nr. 571 din 31 octombrie 2024: (i) există o deosebire radicală de fond între cele două prevederi succesive (regimul vechi nu prevedea pierderea automată a mandatului curent pentru subiecții din categoria analizată, în timp ce regimul nou instituie această extincție brutală a dreptului) și (ii) nu există o continuitate legislativă, ci o ruptură sancționatoare imprevizibilă. Norma nouă nu se limitează la reglementarea „efectelor viitoare” ale unui raport trecut, ci modifică însăși substanța internă a raportului sancționator epuizat.

40. Modul de stingere a unui mandat electiv actual nu reprezintă un simplu „efect viitor fluid”, ci o sancțiune materială de rezoluțiune *ex post*, atașată direct unui act administrativ (raportul ANI) rămas definitiv sub imperiul legii vechi. Prin urmare, prin nesocotirea imperativului din Legea nr. 24/2000 de a edicta norme tranzitorii care să blocheze retroactivitatea și prin nerespectarea algoritmului fixat de instanța constituțională în Decizia nr. 571 din 31 octombrie 2024, art. X recalifică neconstituțional trecutul juridic, atribuind unei *facta praeterita* consecințe radical modificate, de o severitate imprevizibilă.

Nerespectarea acestor rigori tehnice de legiferare constituie o încălcare directă a art. 1 alin. (5) din Constituție, normele Legii nr. 24/2000 fiind repere obligatorii specifice statului de drept. Existența unui mandat în curs nu transformă incompatibilitatea trecută într-o *facta pendentia*, care să permită legiuitorului să aleagă între ultraactivitatea legii vechi sau aplicarea imediată a legii noi.

41. Se mai arată că textul generează o inechitate profundă între subiecții de drept, contrară art. 16 alin. (1) coroborat cu art. 1 alin. (5) din Constituție. Persoane care au săvârșit fapte identice și au fost supuse unor evaluări similare din partea ANI ajung să suporte consecințe juridice disproporționate exclusiv în funcție de un factor complet exterior culpei sau conduitei lor: data la care instanța judecătorească a pronunțat hotărârea definitivă (cu o zi înainte sau cu o zi după intrarea în vigoare a legii examinate). Un asemenea element pur conjunctural nu poate reprezenta o justificare obiectivă și rezonabilă pentru aplicarea unui tratament juridic diferențiat, normele devenind arbitrare.

42. Se mai susține că pentru funcțiile electivă încetarea automată a unui asemenea mandat nu afectează doar patrimoniul juridic al titularului, ci și raportul de reprezentare validat prin sufragiu — aspect ce reclamă, separat, garanțiile art. 36, art. 37 și art. 61 alin. (1) din Constituție, alături de standardul art. 3 din Primul Protocol adițional la Convenție. Atunci când măsura vizează o funcție publică eligibilă, viciul de constituționalitate afectează echilibrul puterilor în stat. Încetarea automată a unui mandat de demnitate publică conferit prin vot popular, operată direct prin efectul unei legi abstracte, fără o analiză individualizată a proporționalității realizată de o instanță judecătorească independentă, transformă puterea legislativă într-un organ de judecată concret. Acest mecanism contravine principiului separației puterilor în stat [art. 1 alin. (4)] și rolului Parlamentului [art. 61 alin. (1) din Constituție]. Sancțiunea anulează retroactiv voința suverană a corpului electoral exprimată în acord cu regulile valabile la data scrutinului. Prin Hotărârea din 15 iunie 2006, pronunțată de CEDO în Cauza *Lykourazos împotriva Greciei*, s-a statuat că aplicarea imediată, pe parcursul unui mandat, a unei incompatibilități care nu era prevăzută la data alegerilor încalcă art. 3 din Primul Protocol adițional la Convenție. CEDO a reținut că drepturile electorale ar deveni iluzorii dacă titularul și alegătorii ar fi privați arbitrar de efectele votului prin reguli instituite *ex post*. În mod similar, prin analogie, standardul securității juridice impus prin Hotărârea din 26 aprilie 2005, pronunțată de CJUE în Cauza C-376/02, *Goed Wonen*, paragrafele 33 și 34, confirmă că retroactivitatea unei norme este inadmisibilă dacă „mutilează” încrederea legitimă a cetățenilor în previzibilitatea legii. Obiectivul de interes public privind integritatea funcțiilor poate fi atins pe deplin prin aplicarea noului regim exclusiv conduitelor viitoare, existența acestei alternative constituționale excluzând necesitatea sacrificării mandatelor obținute legal sub imperiul legii vechi.

43. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a-și exprima punctele de vedere.

44. **Președintele Camerei Deputaților**, în Dosarul nr. 5.213A/2026, apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

45. Cu referire la criticile privind dispozițiile art. II pct. 17 și ale art. X alin. (1) și (2) din legea contestată, se arată că autorii sesizării pornesc de la premisa că situația de incompatibilitate sau de conflict de interese constatată în mod definitiv înainte de intrarea în vigoare a legii criticate reprezintă o ipoteză juridică integral consumată, căreia legiuitorul îi atașează o consecință juridică nouă, care nu era reglementată de dispozițiile în vigoare.

O asemenea interpretare este superficială și ignoră întru totul obiectul de reglementare al normei tranzitorii prin raportare atât la dispozițiile în vigoare ale Legii nr. 176/2010, cât și la modificările și completările aduse aceleiași legi prin actul normativ contestat de autorii sesizării.

46. Prevederea supusă controlului de constituționalitate nu redeschide situația juridică constatată în mod definitiv anterior intrării în vigoare a legii examinate și nici nu reevaluează sub nicio formă existența incompatibilității sau a conflictului de interese, după caz, respectiv nu intervine/nu reanalizează/nu modifică în vreun fel raportul de evaluare sau hotărârea judecătorească, rămase definitive, prin care fapta a fost constatată, cu respectarea principiului autorității de lucru judecat. Dimpotrivă, norma tranzitorie contestată asigură un tratament nediscriminatoriu, aplicat fără părtinire diverselor ipoteze juridice care pot apărea în practică în legătură cu interpretarea și aplicarea în timp a normelor juridice referitoare la incompatibilități/conflict de interese, evitând utilizarea acestora în mod neunitar.

47. Conform dispozițiilor art. 25 alin. (2) din Legea nr. 176/2010, astfel cum au fost modificate prin art. II pct. 17 din legea contestată, de la data rămănerii definitive a raportului de evaluare al ANI, respectiv a hotărârii judecătorești, după caz, cu privire la persoana în cauză se produc două efecte juridice cumulative, care operează direct prin efectul legii: îi încetează de drept funcția/demnitatea publică/mandatul și totodată nu mai poate ocupa o funcție/demnitate publică ori eligibilă în perioada stabilită în mod definitiv prin raportul de evaluare/hotărârea judecătorească, care nu poate fi mai mare de 3 ani. Prin urmare, dispozițiile art. X alin. (1) din legea contestată nu modifică situații stabilite înainte de intrarea în vigoare a acestei legi, ci reglementează condițiile în care poate continua exercitarea unei funcții publice de către o persoană față de care există o constatare definitivă de incompatibilitate sau conflict de interese și pentru care termenul legal al interdicției nu s-a împlinit. Art. X alin. (1) se referă la persoanele pentru care, la data intrării în vigoare a legii contestate, termenul de 3 ani aferent interdicției nu s-a împlinit. Așadar, nu este vorba despre reactivarea unei sancțiuni stinse, ci despre reglementarea efectelor în timp ale unei interdicții juridice aflate încă în curs de executare.

48. Interdicția prevăzută la art. 25 alin. (2) din Legea nr. 176/2010 este reglementată și în prezent, într-o formă nuanțată doar cu privire la quantum. Potrivit modificărilor operate prin legea contestată, interdicția nu se mai stabilește într-un quantum fix, general valabil, ci se calculează prin aplicarea unor criterii clar stipulate față de o valoare maximă. În consecință, un element decisiv în analiza pretensei retroactivități îl constituie faptul că interdicția nu este creată în mod originar prin legea criticată. Reglementarea în vigoare a Legii nr. 176/2010 prevede deja că persoana față de care s-a constatat definitiv existența unui conflict de interese sau a unei stări de incompatibilitate este decăzută din dreptul de a mai exercita anumite funcții sau demnități publice pentru o perioadă de 3 ani, în condițiile legii. Prin urmare, nu poate fi reținută ideea că legiuitorul ar fi creat, prin legea nouă, o răspundere juridică pentru o conduită care anterior nu producea niciun efect juridic. Ceea ce face legiuitorul prin legea contestată nu este să configureze/reconfigureze efectele interdicției existente și constatate în mod definitiv, ci doar corelează situațiile juridice ipotetice din perspectiva aplicării unitare a normelor juridice, în vederea asigurării unității de tratament pentru situații identice/similare.

49. Existența unui raport juridic în derulare aferent funcției sau mandatului necesită aplicarea pentru viitor a măsurilor tranzitorii, legiuitorul fiind singurul abilitat să dispună cu privire la aceste situații. În acest sens, o funcție publică sau un mandat nu constituie un raport juridic imun la modificările legislative intervenite pe durata exercitării sale. Legiuitorul poate stabili,

pentru viitor, condițiile de exercitare și de menținere a unei funcții publice, inclusiv condițiile de integritate, întrucât în materia funcțiilor și demnităților publice titularul nu deține un drept câștigat cu privire la menținerea nealterată a regimului juridic aplicabil funcției ori mandatului. Dimpotrivă, exercitarea funcției publice, respectiv a demnității publice sau eligibile este supusă în permanență exigențelor constituționale și legale privind integritatea, imparțialitatea și protejarea interesului public.

50. Norma tranzitorie a art. X alin. (1) din legea criticată reprezintă o măsură de punere în aplicare a noului regim de integritate. Pentru situațiile constatate înainte de intrarea în vigoare a legii contestate, încetarea funcției, demnității sau mandatului intervine la 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii, iar pentru situațiile constatate ulterior, încetarea intervine la data rămânerii definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, după caz. Această distincție demonstrează preocuparea legiuitorului pentru asigurarea unei aplicări graduale și previzibile a noii reglementări. Termenul de 30 de zile nu trebuie privit ca o simplă amânare a executării unei sancțiuni, astfel cum susțin autorii sesizării, ci reprezintă o garanție, care permite adaptarea realității juridice la noul cadru normativ și aplicarea unui tratament unitar față de situații identice/similare. În consecință, norma juridică contestată nu are caracter retroactiv, întrucât reglementează pentru viitor momentul la care încetează raportul juridic privind exercitarea funcției/demnității publice ori eligibile, în considerarea unei situații de integritate definitiv constatate.

51. prevederile deduse analizei Curții Constituționale diferă însă în mod fundamental față de cauza examinată de CEDO, întrucât temeiul juridic al interdicției prevăzute de art. X alin. (1) din legea contestată este legat de preexistența constatării definitive a unei incompatibilități sau a unui conflict de interese, pentru care regimul juridic al integrității reglementa deja o interdicție de 3 ani. Prin urmare, nu este vorba despre introducerea *ex novo* a unei incompatibilități profesionale necunoscute la data conduitei sau la data dobândirii mandatului. În acest sens, jurisprudența menționată nu poate fi reținută în analiza prezentei sesizări, fiind lipsită de relevanță în examinarea criticii de neconstituționalitate.

52. Cu privire la pretinsa încălcare a principiului *ne bis in idem*, se arată că art. 25 alin. (1) din Legea nr. 176/2010, în redactarea înscrisă la art. II pct. 17 din legea contestată, reglementează răspunderea disciplinară, dacă nu sunt întrunite elementele constitutive ale unei infracțiuni, pentru fapta, constatată în mod definitiv, care constă în emiterea unui act, încheierea unui act juridic, luarea unei decizii sau participarea la luarea unei decizii cu încălcarea obligațiilor privind conflictul de interese ori incompatibilitatea. Art. 25 alin. (2) reglementează deopotrivă interdicția de a mai ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă și încetarea de drept a funcției/demnității publice ori eligibile deținute la data rămânerii definitive a raportului de evaluare/hotărârii judecătorești, finalitatea acestor norme fiind distinctă de cea înscrisă în alin. (1): asigurarea integrității exercitării funcțiilor ori demnităților publice sau eligibile și împiedicarea ocupării acestora de către persoana cu privire la care există o constatare definitivă privind incompatibilitatea sau conflictul de interese. Încetarea funcției, demnității sau mandatului reprezintă consecința juridică a operării interdicției și nu o sancțiune disciplinară autonomă, aplicată independent. Ca urmare, nu orice pluralitate de consecințe juridice care izvorăsc din aceeași situație echivalează cu o încălcare a principiului *ne bis in idem*. Pentru existența unei asemenea încălcări, trebuie să fie demonstrată identitatea de natură, finalitate și caracter represiv a măsurilor juridice comparate. Or, în situația semnalată, una dintre măsuri privește răspunderea disciplinară, iar cealaltă privește regimul juridic aplicabil exercitării unei funcții sau demnități publice ori eligibile în condițiile existenței unei incompatibilități sau a unui conflict de interese definitiv constatate/constatat.

53. Cu privire la individualizarea și proporționalitatea interdicției, se arată că legiuitorul nu a instituit o interdicție rigidă și indiferentă față de circumstanțele concrete. Astfel, art. 25 alin. (2¹) din Legea nr. 176/2010, introdus prin art. II pct. 18 din legea criticată, prevede expres că inspectorul de integritate dispune individualizarea interdicției de până la 3 ani și aplicarea acesteia în mod proporțional, stabilind inclusiv mecanisme de diminuare în funcție de conduita anterioară și de durata incompatibilității. Astfel, legiuitorul a urmărit să evite caracterul automat și excesiv al măsurii, instituind criterii legale de individualizare. Aceste elemente sunt de natură să răspundă chiar preocupării autorilor sesizării privind necesitatea unor garanții împotriva arbitrarului.

54. Cu privire la pretinsa lipsă de claritate a sintagmei „persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți”, se arată că, în materia statutului persoanei și a relațiilor familiale, legiuitorul utilizează în mod legitim concepte care permit adaptarea normei la realități sociale diverse. Ca urmare, sintagma „relații asemănătoare aceloră dintre soți” trebuie interpretată sistematic și în considerarea scopului reglementării. În acest context, se apreciază că sunt relevante elemente precum: stabilitatea relației; caracterul efectiv și continuu al acesteia; conviețuirea; existența unei gospodării comune; interdependența economică. Aceste elemente nu trebuie însă în mod necesar și obligatoriu să fie enumerate exhaustiv în textul legii pentru ca norma să fie predictibilă și deci constituțională.

55. De asemenea, nici critica privind momentul nașterii și al încetării obligației nu constituie temei pentru neconstituționalitatea normei, doar pentru că autorii sesizării identifică mai multe situații ipotetice: căsătoria după numirea în funcție, încetarea relației, existența unor relații succesive etc. În acest context, asemenea ipoteze țin, în principal, de aplicarea și interpretarea normei, nu de constituționalitatea sa în abstract. În plus, legea stabilește că obligația este îndeplinită în aceleași termene și condiții prevăzute pentru declarațiile reglementate de art. 4 alin. (1)-(7) din Legea nr. 176/2010. Prin urmare, cadrul temporal nu este lipsit de orice reper normativ.

56. În măsura în care anumite situații particulare necesită clarificări administrative sau jurisprudențiale, situația nu poate conduce automat la concluzia că textul legal contravine art. 1 alin. (5) din Constituție.

57. Cu privire la pretinsa nerespectare a dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituție, se arată că, întrucât soțul/soția/persoana cu care funcționarul/demnitarul public are relații asemănătoare aceloră dintre soți nu exercită o funcție publică/demnitate publică ori eligibilă, norma juridică contestată nu îi atribuie prerogativele sau responsabilitățile specifice titularului funcției ori demnității. Ceea ce justifică reglementarea este proximitatea juridică și economică față de persoana care exercită funcția publică. Astfel, scopul depunerii declarației de avere și a celei de interese nu este sancționarea persoanei vizate, ci identificarea unor interese patrimoniale și economice care pot fi relevante pentru verificarea integrității titularului funcției/demnității.

58. Ca urmare, nu este vorba despre o asimilare generală între cele două categorii, ci despre o asimilare limitată la obligația de transparență relevantă pentru prevenirea conflictelor de interese. Criteriul de diferențiere este, prin urmare, obiectiv și rezonabil: existența unei relații personale și patrimoniale strânse cu titularul unei funcții publice pentru care legiuitorul a instituit un regim sporit de integritate. Mai mult, obligația de declarare a intereselor soțului/soției/persoanei cu care funcționarul/demnitarul public are relații asemănătoare aceloră dintre soți are o justificare constituțională. În acest sens, trebuie subliniat că legislația în materia integrității urmărește un obiectiv constituțional legitim: asigurarea exercitării funcției publice în condiții de imparțialitate, transparență și prevalență a interesului public.

59. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 297 din 29 mai 2025 nu s-a stabilit că orice reglementare referitoare la averea sau interesele soțului este, prin natura sa, neconstituțională. Dimpotrivă, din considerentele deciziei rezultă că problema obligației de declarare a veniturilor/bunurilor soțului este distinctă de problema răspunderii juridice a declarantului pentru informații pe care acesta nu le poate controla. Curtea a reținut că obligația de declarare, ca atare, nu este neconstituțională, problema fiind legată de caracterul personal al răspunderii și de situațiile în care declarantul este pus în imposibilitatea de a obține informațiile de la terț. În cauza de față, norma criticată instituie o obligație proprie a soțului, soției sau persoanei cu care titularul funcției publice/demnității enumerate în art. 2 alin. (6) pct. 43 din Legea nr. 176/2010 are relații asemănătoare acelor dintre soți, care completează și depune declarațiile în nume propriu, nefiind o obligație a titularului funcției publice/demnității de a răspunde pentru informațiile furnizate de o altă persoană.

60. Mai mult, legea contestată conține garanții suplimentare privind protecția datelor. Un element important care trebuie evidențiat este că legea criticată nu prevede o publicare nelimitată și neanonimizată a tuturor datelor cu caracter personal. Jurisprudența CJUE nu instituie o interdicție absolută privind declararea intereselor partenerului, astfel cum invocă autorii sesizării. În Cauza C-184/20 OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, CJUE a analizat compatibilitatea cu normele privind protecția datelor a unei reglementări naționale care impunea publicarea pe internet a unor informații cuprinse în declarațiile de interese private. Ca urmare, hotărârea în cauză nu poate fi interpretată ca instituind o interdicție generală pentru legiuitorul național de a solicita informații privind interesele soțului sau partenerului. Dimpotrivă, analiza CJUE este una de necesitate și proporționalitate, ceea ce înseamnă că trebuie verificat dacă datele solicitate și modalitatea de prelucrare/publicare sunt adecvate obiectivului urmărit.

61. Cu privire la legea contestată, se remarcă faptul că legiuitorul a introdus garanții suplimentare privind datele care pot fi făcute publice, inclusiv anonimizarea unor categorii importante de date cu caracter personal. Prin urmare, simpla invocare a Cauzei C-184/20 OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija nu este suficientă pentru a demonstra neconstituționalitatea normei.

62. În ceea ce privește testul de proporționalitate, se consideră că legiuitorul dispune de o marjă largă de apreciere în alegerea mecanismelor de prevenire a corupției și de garantare a integrității funcției publice și se subliniază că legea contestată nu instituie o publicitate necondiționată a tuturor informațiilor cu caracter personal. Dimpotrivă, instituie reguli de confidențialitate și anonimizare. În plus, declarația publicată este o declarație de interese financiare generată automat, cu valori și categorii predefinite, și nu reproduce în integralitate declarațiile de avere și interese depuse de persoanele vizate în art. 2 alin. (6) pct. 43 din Legea nr. 176/2010. Această soluție legislativă urmărește tocmai reducerea volumului de informație personală expusă publicului.

63. Dispozițiile contestate urmăresc asigurarea unui standard ridicat de transparență pentru funcțiile publice/demnitățile cu cel mai mare potențial de influență. Astfel, obligația suplimentară instituită pentru soț/soție/persoana cu care funcționarul/demnitarul public are relații asemănătoare acelor dintre soți nu se aplică în mod nediferențiat tuturor persoanelor care exercită o funcție publică/demnităte. Textul criticat enumeră în mod expres categorii precum Președintele României, deputații, senatorii, prim-ministrul, membrii Guvernului, secretarii de stat și președinții consiliilor județene. Este vorba despre persoane care exercită prerogative semnificative de putere publică și participă la luarea unor decizii cu impact asupra resurselor și intereselor

publice. Prin urmare, există o justificare obiectivă pentru instituirea unui nivel sporit de transparență în cazul acestora.

64. Se subliniază că necesitatea adoptării acestor modificări este determinată atât de obligația de a asigura conformitatea legislației naționale cu jurisprudența Curții Constituționale, cât și de angajamentele asumate de România prin Planul național de redresare și reziliență. Totodată, legea contestată valorifică experiența acumulată în aplicarea cadrului normativ existent și urmărește remedierea unor dificultăți identificate în practica instituțională. Integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice reprezintă o componentă fundamentală a statului de drept și a bunei guvernări, contribuind la consolidarea încrederii cetățenilor în instituțiile publice, la prevenirea faptelor de corupție și la asigurarea transparenței în exercitarea autorității publice. În acest context, România a dezvoltat un cadru legislativ și instituțional complex destinat prevenirii și sancționării incompatibilităților, conflictelor de interese și dobândirii nejustificate a averii. Iar prin legea contestată se urmăresc tocmai adaptarea și actualizarea acestui cadru normativ, în vederea creșterii eficienței mecanismelor de prevenire a situațiilor de incompatibilitate și a conflictelor de interese, a consolidării transparenței și a asigurării unui nivel ridicat de integritate în exercitarea funcțiilor și demnităților publice.

65. Președintele Senatului, în dosarele nr. 5.213A/2026 și nr. 5.246A/2026, apreciază că obiectivele de neconstituționalitate sunt întemeiate.

66. Cu privire la dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 din legea criticată [cu referire la art. 4 alin. (9)], precum și ale art. II pct. 21 [cu referire la art. 29] din legea criticată, se arată că acestea extind obligația de completare și depunere a declarațiilor de avere și de interese la soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare acelor dintre soți cu titularul funcției publice, sub sancțiunea contravențională prevăzută la art. II pct. 21. Prin utilizarea sintagmei „persoana care are relații asemănătoare acelor dintre soți” în textul legii criticate nu sunt respectate cerințele de claritate, precizie și previzibilitate. Astfel, legea criticată nu definește această sintagmă și nici nu stabilește criterii obiective cu privire la relația afectivă, lăsând în sarcina persoanei vizate să se autocalifice drept destinatar al obligației, precum și în cea a organului de control să definească, de la caz la caz, conținutul incriminării, aspect ce excedează exigențelor constituționale ale art. 1 alin. (5) aplicabile actelor normative cu caracter sancționator. Norma trebuie să fie clară și fără echivoc, astfel încât destinatarul acesteia să poată cunoaște conduita de urmat, fără o apreciere subiectivă a propriei situații, evitând eventuala răspundere contravențională.

67. Sub aspectul dreptului la viață privată, obligația impusă persoanei care are relații asemănătoare acelor dintre soți cu titularul funcției publice constituie o ingerință care nu trece testul de proporționalitate cerut de art. 26 din Constituție, coroborat cu art. 20 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului. CJUE, prin Hotărârea din 1 august 2022, pronunțată în Cauza C-184/20 OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, a admis că prevenirea conflictelor de interese poate justifica solicitarea unor informații privind activitățile economice ale soțului sau partenerului, dar a statuat că publicarea nominală a acestor date depășește ceea ce este strict necesar, obiectivul de transparență putând fi atins printr-o referire generică la existența soțului sau partenerului și la natura intereselor relevante, fără dezvăluirea identității acestuia. Soluția legislativă criticată este, sub acest aspect, mai intruzivă decât cea sancționată de CJUE, obligând direct terțul să declare, pe propria răspundere, întregul său patrimoniu.

68. Cu privire la art. X alin. (1) și (2) coroborat cu art. II pct. 17 [cu referire la 25 alin. (1) și (2)] din legea criticată, se arată că noua normă atasează unei situații juridice trecute și definitiv

consolidate un efect juridic nou, care nu făcea parte din conținutul juridic al acesteia la momentul constituirii și definitivării sale. În acest sens se invocă Decizia nr. 23 din 29 iunie 2015, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin care s-a stabilit că actul sau faptul juridic anterior nu poate genera, ca urmare a intervenției legii noi, „alte efecte juridice” decât cele prevăzute de legea în vigoare la momentul producerii sale, subliniind că această regulă operează și în privința efectelor care s-ar produce după intrarea în vigoare a legii noi. În aceeași decizie Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut clasificarea în *facta praeterita*, *facta pendentia* și *facta futura*, definind *facta praeterita* ca fiind faptele constitutive, modificatoare sau extinctive ale unor situații juridice realizate în întregime anterior intrării în vigoare a legii noi, în timp ce *facta pendentia* presupune situații juridice aflate în curs de constituire, modificare sau stingere la momentul intrării în vigoare a legii noi.

69. Art. X din legea criticată nu constituie o veritabilă normă tranzitorie destinată exclusiv soluționării unei situații juridice pendente, ci și unor situații juridice constituite și definitiv consolidate. Or, raportul de evaluare al ANI definitiv și situația juridică pe care acesta o constată nu reprezintă o *facta pendentia*. Faptul generator a fost consumat, raportul administrativ a fost emis, iar legalitatea sa a fost, după caz, definitiv confirmată de instanță. Prin urmare, nu există o situație juridică administrativă aflată în curs de constituire sau modificare la data intrării în vigoare a legii noi. Soluția legislativă prevăzută la art. X din legea criticată afectează exigențele constituționale ale art. 15 alin. (2) care consacră principiul neretroactivității legii.

70. Totodată, se precizează că normele tranzitorii, astfel cum au fost redactate în textul art. X din legea criticată, sunt în dezacord și cu normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, prevăzute de art. 26 coroborat cu art. 54 din Legea nr. 24/2000, precum și cu standardele stabilite în jurisprudența Curții Constituționale.

71. Guvernul, în dosarele nr. 5.213A/2026 și nr. 5.246A/2026, apreciază că obiecția de neconstituționalitate în privința dispozițiilor art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] și ale art. X alin. (1) și (2) din legea analizată este întemeiată, în timp ce celelalte critici de neconstituționalitate formulate sunt neîntemeiate.

72. Se arată că intervenția legislativă operată prin art. II pct. 17 din lege privește modificarea art. 25 alin. (1) și (2) din Legea nr. 176/2010, în vreme ce norma de la art. X din lege constituie o dispoziție tranzitorie, al cărei scop este de a stabili măsurile ce se instituie cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează să fie înlocuită de noul act normativ.

73. Reglementarea în vigoare, prevăzută de art. 25 alin. (2) din Legea nr. 176/2010, instituie o interdicție de 3 ani, stabilind diferit momentul de la care aceasta începe să producă efecte, în funcție de situația concretă a persoanei. Norma modificatoare propune o reglementare diferită, prin stabilirea unui termen de „până la 3 ani” — prevedere importantă din perspectiva necesității respectării principiului proporționalității, extinderea sferei funcțiilor vizate și prin legarea efectelor interdicției de momentul rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești. Astfel, o diferență esențială între reglementarea de *lege lata* și cea criticată privește *dies a quo* — momentul de la care începe să curgă perioada interdicției. Reglementarea în vigoare stabilește reguli diferite în funcție de situația persoanei (dacă aceasta ocupă încă funcția, interdicția de 3 ani este legată de momentul eliberării sau destituirii din funcție ori de încetarea de drept a mandatului; pentru persoana care nu mai ocupă o funcție sau o demnitate publică la momentul constatării incompatibilității ori conflictului de interese, interdicția operează de la data rămânării definitive a raportului

de evaluare sau de la data hotărârii judecătorești definitive, după caz). Reglementarea supusă controlului de constituționalitate ex ante stabilește că interdicția operează de la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, moment de la care persoana este considerată decăzută din dreptul de a ocupa funcția publică. Aceste norme se încadrează în marja de apreciere a legiuitorului și urmează să se aplice doar cu privire la faptele săvârșite după data intrării în vigoare a legii criticate, iar nu unor situații juridice epuizate.

74. Pentru delimitarea corectă a aplicării legii în timp, literatura juridică de specialitate utilizează în mod tradițional distincția între *facta praeterita*, *facta pendentia* și *facta futura*. De asemenea, în cazul în care legea nouă ar suprima o situație juridică, ea poate fi aplicată numai efectelor viitoare, nu însă și efectelor produse de acea situație juridică înainte de intrarea în vigoare a legii noi. Trihotomia *facta praeterita*, *facta pendentia* și *facta futura* este reflectată de art. 6 din Codul civil, de dispozițiile Legii nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil, precum și de jurisprudența instanței române de contencios constituțional. În cauza de față, prin reglementarea propusă la art. X, care are natura unei dispoziții tranzitorii, se modifică o stare de drept născută și epuizată anterior intrării în vigoare a noii reglementări, ceea ce determină retroactivitatea normei. Astfel, indiferent de forma de răspundere juridică — penală, civilă, administrativă —, așadar inclusiv în cazul răspunderii civile, administrative, disciplinare pentru faptele care determină existența conflictului de interese sau a stării de incompatibilitate a persoanelor aflate în exercitarea demnităților publice sau funcțiilor publice, legea stabilește condițiile în care o persoană poate fi trasă la răspundere, respectiv principiile răspunderii, natura și întinderea sancțiunilor susceptibile de aplicare și limitele în care operează. Întrucât regimul sancționator, în cazul oricărei forme de răspundere, cuprinde atât natura și limitele sancțiunii, cât și, în mod inerent, aspectele legate de punerea în aplicare a acesteia, cu excepția legii penale ori contravenționale mai favorabile, regimul sancționator aplicabil unei conduite ilicite nu poate fi decât cel în vigoare la data săvârșirii faptei, deoarece răspunderea juridică se întemeiază pe norma existentă la momentul în care persoana a încălcat obligația juridică, aplicarea noilor dispoziții sancționatoare, adoptate ulterior faptei, ducând la o aplicare retroactivă a legii. Totodată, regimul sancționator aferent unei fapte contrare prevederilor legale — în cazul de față al încălcării prevederilor legale referitoare la conflictul de interese și incompatibilități — include nu numai sancțiunea propriu-zisă, ci și ansamblul de reguli privind criteriile de individualizare în funcție de gravitatea faptei, durata măsurii, momentul în care sancțiunea își produce efectele.

75. Constatarea unei situații consumate de conflict de interese ori incompatibilitate atrage consecințele juridice prevăzute de legea în vigoare la data săvârșirii faptelor care au generat situația de conflict de interese ori de incompatibilitate; or, neținând cont de dispozițiile constituționale ale art. 15 alin. (1), art. X alin. (1) din legea supusă controlului atribuie conflictului de interese sau incompatibilității definitiv consumate sub imperiul legii vechi o consecință nouă: încetarea de drept a funcției, demnității publice sau mandatului exercitat în prezent. În plus, prin dispozițiile art. X alin. (2) din lege se prevede aplicarea noilor dispoziții privind încetarea de drept a mandatului și în cazul persoanelor față de care se constată în mod definitiv starea de incompatibilitate sau conflictul de interese după intrarea în vigoare a legii criticate, nefiind avut în vedere momentul încălcării regimului incompatibilității ori al apariției conflictului de interese, care ar putea atrage incidența reglementării anterioare. Se observă, așadar, că art. X din lege are ca efect revalorizarea juridică a unei situații juridice epuizate înainte de intrarea în vigoare a legii noi, atașând consecințe juridice noi unui act sau fapt săvârșit ori produs înainte de

intrarea sa în vigoare; în egală măsură, art. X din lege refuză consecințele juridice atribuite de legea în vigoare la data săvârșirii sau producerii actului ori faptului respectiv.

76. Se arată că raportul juridic relevant nu îl constituie exercitarea mandatului ori a funcției/demnității publice, ci raportul juridic sancționator născut în condițiile legii. Acest raport juridic era definitiv constituit și epuizat anterior intrării în vigoare a legii criticate. De exemplu, la momentul rămânerei definitive a raportului de evaluare ori a hotărârii judecătorești, legea stabilea în mod complet atât natura sancțiunii, cât și întinderea acesteia și momentul de la care începea să curgă interdicția de a ocupa funcții sau demnități publice (inclusiv funcții eligibile). Prin urmare, configurația juridică a răspunderii era definitiv stabilită potrivit legii în vigoare la acel moment. Dispozițiile art. X alin. (1) și (2) din legea criticată nu se limitează la reglementarea modalității de executare a unei sancțiuni deja existente și nici nu instituie norme cu caracter procedural. Dimpotrivă, acestea modifică însăși configurația juridică a răspunderii anterior stabilite, instituind o consecință juridică nouă, respectiv încetarea de drept a funcției, demnității publice ori mandatului aflat în curs de exercitare la data intrării în vigoare a legii supuse controlului de constituționalitate *ex ante*.

77. Cât privește critica potrivit căreia dispozițiile criticate instituie, pentru aceeași faptă, o dublă (sau, într-o interpretare restrictivă, chiar triplă) sancțiune, se consideră că aplicarea cumulată a unei sancțiuni disciplinare și a interdicției de a mai ocupa o funcție publică în caz de conflict de interese nu încalcă principiul *non bis in idem*. Astfel, mecanismele de integritate de natură disciplinară și interdicțiile temporare de a ocupa o funcție eligibilă sau de demnitate publică au scopuri distincte și nu intră sub incidența dublei sancționări penale.

78. Se mai arată că, în raport cu criticile formulate, sesizarea de neconstituționalitate a dispozițiilor art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (7) pct. 43] și ale art. II pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din legea criticată este întemeiată. Deși o uniune de fapt, precum concubinajul, nu face în principiu obiectul unui statut fixat prin lege, întrucât legiuitorul a avut în vedere protejarea și încurajarea relațiilor stabile și continue întemeiate pe căsătorie, sintagma criticată se regăsește în acte normative în vigoare, fără a fi însă definită, în contexte care vizează fie protejarea vieții de familie (de exemplu, recunoașterea unor drepturi procesuale, cum ar fi dreptul de refuz al audierii ca martor, potrivit art. 117 din Codul de procedură penală, sau dreptul ca informațiile furnizate să nu fie folosite ca probe pentru impunerea de sancțiuni, potrivit art. 371 din Legea concurenței nr. 21/1996), fie prevenirea conflictului de interese și a corupției în sectorul public (de exemplu: obligația demnitarului la notificarea conflictului de interese ad-hoc și abținerea de la adoptarea unui act administrativ, potrivit art. 47⁸ din Codul administrativ). Spre deosebire de dispozițiile Codului administrativ amintite, care impun obligații în sarcina unei categorii restrânse de demnitari, în împrejurări care pot să nu survină niciodată pe durata exercitării mandatului, textul criticat impune, în sarcina unor persoane private, obligația completării și depunerii declarațiilor de avere și de interese anuale, pe baza cărora se generează declarații de interese financiare publice. În situația reglementată de Codul administrativ, obligația notificării/abținerii derivă din calitatea de demnitar, enumerarea de la art. 47⁸ alin. (1) lit. a)-f) având rol preponderent orientativ, după cum reiese din modul de redactare a lit. f), în vreme ce obligațiile impuse de norma criticată derivă din însăși calitatea de persoană aflată în relații asemănătoare celor dintre soți cu demnitarul, aspect care reclamă un grad mai mare de precizie. Caracterul foarte general al normei și absența criteriilor de determinare a relațiilor asemănătoare celor dintre soți — care ar putea conduce la asimilarea oricăror relații interpersonale, indiferent de durata lor și de considerentele care au stat la baza acestora, cu relațiile dintre soți — conferă acesteia un caracter

ambiguu, ce pune în discuție chiar respectarea principiului legalității. Chiar admitând că asemenea criterii ar putea fi stabilite prin norme infralegale sau conturate pe cale jurisprudențială, identificarea și sancționarea destinatarilor legii care refuză să se conformeze obligațiilor ce le incumbă presupune administrarea unui probatoriu în vederea stabilirii stării de fapt, care ar avea ca efect asimilarea ANI cu un organ judiciar, contrar celor reținute de Curtea Constituțională în jurisprudența sa (Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010). Totodată, Guvernul menționează aspecte de drept comparat cu privire la titularii obligației de a depune declarații de avere/interese/interese financiare.

79. Cu privire la critica potrivit căreia normele criticate produc o ingerință nepermisă în viața intimă, familială și privată, prin publicarea datelor cu caracter personal cuprinse în declarația de interese financiare, se arată că trebuie asigurat justul echilibru între cele două drepturi fundamentale aflate în concurență. Astfel, nevoia de informare a publicului și necesitatea controlului averilor nu trebuie să conducă la o ingerință disproporționată în viața privată a persoanelor asupra cărora poartă obligația de declarare a averilor.

80. Potrivit celor reținute de CJUE în Hotărârea din 1 august 2022, pronunțată în Cauza C-184/20 OT împotriva Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, dreptul european se opune divulgării publice a datelor nominale referitoare la soțul, partenerul sau concubinul declarantului ori la persoanele apropiate sau cunoscute de acesta, care ar putea dezvălui informații privind anumite aspecte sensibile din viața privată a persoanelor în cauză. În lumina acestei jurisprudențe, instanța română de contencios constituțional a apreciat că publicarea expresă a numelui și prenumelui soțului și copiilor, împreună cu precizarea veniturilor acestora, în cadrul unei declarații date pe propria răspundere a persoanei căreia îi incumbă această obligație, constituie o nesocotire a dispozițiilor art. 26 din Constituție, care garantează respectul vieții private, revelând, prin informațiile furnizate, caracteristici ale persoanei referitoare la obiceiurile de viață și evidențiind fațete deosebit de personale din viața acesteia, care ar trebui să fie protejate din perspectiva datelor cu caracter personal. În același timp, Curtea a subliniat că legiuitorul trebuie să identifice o soluție legislativă adecvată, care să permită ANI să cunoască informațiile privitoare la averea soțului declarantului și a copiilor majori aflați în întreținerea sa, în vederea realizării scopului legal al acesteia. Publicarea nu este însă necesară, în condițiile în care, potrivit art. 8 din Legea nr. 176/2010, ANI a fost înființată tocmai în vederea asigurării integrității în exercitarea demnităților și funcțiilor publice și prevenirii corupției instituționale, prin exercitarea de responsabilități în evaluarea declarațiilor de avere, a datelor și informațiilor privind averea, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite, a incompatibilităților și a conflictelor de interese potențiale în care se pot afla persoanele prevăzute la art. 1, pe perioada îndeplinirii funcțiilor și demnităților publice (Decizia nr. 297 din 29 mai 2025). În opinia Guvernului, aceste considerente își mențin valabilitatea și în prezenta cauză. O soluție mai echilibrată ar putea fi aceea ca, pe baza declarațiilor de avere și interese depuse de demnitari și de membrii familiilor lor, astfel cum sunt prevăzuți de ipoteza normei criticate, ANI să publice o singură declarație de interese financiare, pe numele demnitarului, al cărei conținut să valorifice informațiile cuprinse în acestea, fără însă să facă publice datele cu caracter personal ale membrilor de familie. Ar fi astfel asigurat accesul publicului la toate informațiile relevante privind obiectivul de interes general de prevenire a conflictului de interese și a corupției în sectorul public, fără a alimenta, așa cum a reținut și Curtea Constituțională, apetitul unui anumit segment al publicului pentru detalii ce țin de viața privată a altora.

81. Soluția propusă ar răspunde și criticii privind lipsa unui tratament diferențiat pentru persoane aflate în situații diferite, respectiv demnitarii și membrii familiilor acestora. În consecință, problema de constituționalitate generată de dispozițiile criticate nu rezidă, în principal, în scopul urmărit de legiuitor, care se circumscrie exigențelor privind asigurarea integrității în exercitarea funcțiilor publice, ci în modalitatea de reglementare a obligației legale. În măsura în care legiuitorul a instituit obligații în sarcina unor persoane care nu exercită funcții ori demnități publice, acesta avea obligația de a defini cu suficientă precizie categoria destinatarilor normei și condițiile în care obligația ia naștere și încetează. Omiterea acestor elemente esențiale afectează previzibilitatea reglementării și este susceptibilă să determine, în mod indirect, încălcarea garanțiilor constituționale privind viața privată și egalitatea în drepturi.

82. Președintele României a depus, la dosarul cauzei, concluzii cu privire la sesizarea de neconstituționalitate ce formează obiectul Dosarului nr. 5.246A/2026. Înscrișul depus a fost înregistrat la Curtea Constituțională cu nr. 14.051 din 17 august 2026.

83. Curtea, la termenul de judecată din 12 august 2026, având în vedere obiectul sesizărilor de neconstituționalitate, în temeiul art. 139 din Codul de procedură civilă coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexarea Dosarului nr. 5.246A/2026 la Dosarul nr. 5.213A/2026, care a fost primul înregistrat, și a amânat dezbaterile pentru data de 17 august 2026, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

84. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum rezultă din cele două sesizări de neconstituționalitate formulate, îl constituie dispozițiile art. 11 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43], pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] și pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)], precum și ale art. X alin. (1) și (2) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității, care au următorul cuprins:

— Art. 11 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43]: „**2. Articolul 2 se modifică și va avea următorul cuprins:**

«(...)

(6) Agenția asigură publicarea declarațiilor de interese financiare pe pagina de internet a Agenției, în termen de cel mult 60 de zile de la generare conform alin. (5), pentru următoarele categorii de persoane:

(...)

43. soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare acelorora dintre soți cu Președintele României, cu deputații, cu senatorii, cu prim-ministrul, cu membrii Guvernului prevăzuți la art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019, cu modificările și completările ulterioare, cu șeful Cămarilor Prim-ministrului, cu secretarul general și cu secretarii generali adjuncți ai Guvernului, cu secretarii de stat, cu subsecretarii de stat, precum și cu asimilații acestora din cadrul Guvernului, ministerelor și altor organe centrale de specialitate subordonate Guvernului sau ministerelor, cu consilierii de stat din cadrul Cămarilor Prim-ministrului, cu președinții consiliilor județene.»;

— Art. 11 pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)]: „**5. Articolul 4 se modifică și va avea următorul cuprins:**

«(...)

(9) Soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare acelorora dintre soți cu Președintele României, cu deputații, cu senatorii, cu prim-ministrul, cu membrii Guvernului prevăzuți la art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019, cu

modificările și completările ulterioare, cu șeful Cămarilor Prim-ministrului, cu secretarul general și cu secretarii generali adjuncți ai Guvernului, cu secretarii de stat, cu subsecretarii de stat, precum și cu asimilații acestora din cadrul Guvernului, ministerelor și altor organe centrale de specialitate subordonate Guvernului sau ministerelor, cu consilierii de stat din cadrul Cămarilor Prim-ministrului, cu președinții consiliilor județene, are obligația de a completa și depune declarațiile de avere și declarațiile de interese, în aceleași termene și condiții prevăzute la alin. (1)-(7).»

— Art. 11 pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)]: „**17. La articolul 25, alineatele (1) și (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:**

«Art. 25. — (1) Fapta persoanei cu privire la care s-a constatat în mod definitiv că a emis un act administrativ, a încheiat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese sau starea de incompatibilitate, constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementărilor aplicabile demnității, funcției sau activității respective, în măsura în care prevederile prezentei legi nu derogă de la aceasta și dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni.

(2) Persoana constată în mod definitiv că s-a aflat în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate, inclusiv cea a cărei faptă constituie abatere disciplinară conform alin. (1), are interdicția de a mai ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă, dintre cele prevăzute de prezenta lege, pe o perioadă de până la 3 ani, care operează de la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, moment de la care este decăzută din dreptul de a ocupa funcția, demnitatea publică sau mandatul, care încetează de drept la aceeași dată.»;

— Art. X alin. (1) și (2): „(1) Persoanelor față de care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, s-a constatat în mod definitiv starea de incompatibilitate sau de conflict de interese și pentru care nu s-a împlinit termenul de 3 ani aferent interdicției prevăzute de lege, calculat de la data rămânării definitive a raportului de evaluare, respectiv a hotărârii judecătorești, le încetează de drept funcția, demnitatea publică ori mandatul, la 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(2) Persoanelor față de care se constată în mod definitiv starea de incompatibilitate sau conflictul de interese după intrarea în vigoare a prezentei legi, le încetează funcția, demnitatea publică ori mandatul la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, după caz.»

85. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (3) și (5) privind statul de drept, securitatea juridică și exigențele de calitate a legii, ale art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii, ale art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi, ale art. 26 privind viața intimă, familială și privată, ale art. 36 privind dreptul de vot și ale art. 37 privind dreptul de a fi ales. Totodată, în temeiul art. 20 alin. (1) din Constituție, prin raportare la prevederile constituționale corespondente, sunt invocate și dispozițiile art. 8 — Dreptul la respectarea vieții private și de familie din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și ale art. 3 — Dreptul la alegeri libere din Primul Protocol adițional la Convenție.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

86. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate a acesteia, prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție și de art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare și al termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, cât și sub aspectul obiectului controlului de constituționalitate. În jurisprudența sa,

Curtea a statuat că primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, iar cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează să fie cercetate în ordine, constatarea neîndeplinirii uneia având efecte dirimante și făcând inutilă analiza celorlalte condiții (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 9 martie 2018, paragraful 38, și Decizia nr. 334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 455 din 31 mai 2018, paragraful 27).

87. Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condiția de admisibilitate prevăzută de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată un număr de 27 de senatori și, respectiv, de Președintele României.

88. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art. 77 alin. (3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

89. Din coroborarea informațiilor cuprinse în fișele legislative publicate pe paginile de internet ale celor două Camere ale Parlamentului rezultă că legea criticată a fost adoptată de Camera Deputaților, în calitate de primă Cameră sesizată, în data de 3 august 2026, după care, în aceeași dată, a fost trimisă Senatului, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, în data de 5 august 2026. Sesizarea a fost depusă la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului în data de 5 august 2026 și a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 6 august 2026, așa încât Curtea reține că sesizarea de neconstituționalitate ce formează obiectul Dosarului nr. 5.213A/2026 a fost formulată în interiorul termenului de protecție stabilit de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, astfel că aceasta este admisibilă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 13 martie 2018, paragraful 70, prima ipoteză).

90. La data de 7 august 2026, legea a fost trimisă Președintelui României în vederea promulgării. Sesizarea Președintelui României, ce formează obiectul Dosarului nr. 5.246A/2026, a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 10 august 2026, așa încât obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în interiorul termenului ipotetic de 20 de zile prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituție, astfel că aceasta este admisibilă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, precizată, paragraful 70, ipoteza a treia).

91. Sub aspectul obiectului sesizării, Curtea constată că aceasta vizează o lege care nu a fost încă promulgată, astfel că poate forma obiectul controlului de constituționalitate prevăzut de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție.

92. În consecință, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

(2.1.) Criticile de neconstituționalitate privind art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din lege

93. Autorii obiecției critică art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din lege sub două aspecte: (i) extinderea obligației de a completa și depune declarațiile de avere și declarațiile de interese la persoane care nu se află în raporturi juridice cu statul (soți, soții sau persoane care au relații asemănătoare acelorora dintre soți cu titularii funcțiilor/demnităților publice); (ii) lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei „persoana care are relații asemănătoare acelorora dintre soți” și intruziunea în dreptul de viață privată al acestora prin obligația de publicare a declarației sale de interese financiare.

94. În privința extinderii obligației de a completa și depune declarațiile de avere și cele de interese la persoanele care au calitatea de soț/soție față de funcționarul/demnitarul vizat de exigențele de integritate în exercitarea funcției/demnității/mandatului său, Curtea reține, cu titlu preliminar, că prin Decizia nr. 297 din 29 mai 2025, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 543 din 12 iunie 2025, nu a interzis legiuitorului opțiunea legislativă de a stabili ca titular al obligației de declarare a bunurilor chiar pe soțul sau soția funcționarului/demnitarului, ci imposibilitatea angajării răspunderii funcționarului/demnitarului declarant pentru informații cu privire la bunurile/veniturile provenite de la soț/soție ori copilul major. O astfel de obligație proprie soțului/soției, reglementată prin lege, în mod clar, precis, previzibil și proporțional, nu este prin ea însăși neconstituțională, întrucât interesele patrimoniale ale soțului/soției sunt relevante pentru detectarea conflictelor de interese, fiind justificate de scopul legitim al legii, reprezentat de asigurarea integrității în exercitarea funcțiilor și demnităților publice și prevenirea eludării sub orice formă a regimului de transparență. Curtea observă că în raportul Serviciului de Cercetare al Parlamentului European (EPRS) al Parlamentului European și în Opinia nr. 1.032/2021 a Comisiei de la Veneția se menționează că, în privința declarațiilor de avere și de interese ale soților și partenerilor, s-au conturat două modele de declarare a acestora: fie obligația demnitarului de a declara date și bunuri privind familia (modelul cel mai des folosit), fie obligația soțului/soției/partenerului de a depune o declarație proprie. În concluzie, reglementarea obligației soțului sau soției funcționarului/demnitarului public menționat la art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din legea criticată de a completa și depune declarația de avere, de interese și de interese financiare intră în marja proprie de apreciere a legiuitorului, ținând seama, pe de o parte, de raportul de serviciu/muncă al funcționarului/demnitarului public cu statul, iar, pe de altă parte, de legătura personală dintre funcționarul/demnitarul public cu aceste persoane. Prin urmare, o astfel de reglementare intră în marja de discreționaritate a statului.

95. În privința extinderii obligației de a completa și depune declarațiile de avere și cele de interese la „persoana care are relații asemănătoare acelorora dintre soți”, cuprinsă în art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din legea criticată, Curtea constată că, de principiu, sintagma sus-menționată se poate referi la formele de conviețuire dintre persoane de sex diferit sau de același sex.

96. În lipsa recunoașterii și protejării de către stat a formelor de conviețuire dintre persoane de sex diferit sau de același sex, statul nu poate lega consecințe juridice în raport cu aceste tipologii de relații. Mai mult, nu poate impune drepturi sau obligații acestor parteneri de fapt în condițiile în care caracterizarea juridică a acestor relații informale nu este realizată. Astfel cum arată Președintele României în sesizarea

sa, norma examinată nu este clară: „legea nu stabilește niciun criteriu obiectiv — durată, conviețuire, interdependență economică, asumare publică — pentru identificarea momentului de la care o relație afectivă devine relevantă juridic, lăsând persoanei vizate sarcina de a se autocalifica drept destinatar al obligației. Nu sunt reglementate nici ipoteza relației începute după numirea demnitarului, nici cea a încetării relației, nici situația relațiilor succesive. Sub aspectul previzibilității conduitei, aceasta contravine art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, care impune ca legea să fie clară și accesibilă, astfel încât destinatarul să își poată adapta comportamentul.”

97. Mai mult, în cauză este necesară o apreciere personală a partenerului de fapt dacă se încadrează în sfera persoanelor care au relații asemănătoare celor dintre soți. Iar această autoapreciere este evaluată ulterior de Agenția Națională de Integritate (ANI), sub aspectul existenței unei asemenea relații, relație care impune completarea și depunerea declarațiilor de avere și interese, respectiv a declarației de interese financiare. Astfel, se ajunge la situația în care ANI să aprecieze dacă persoana în cauză are sau nu o relație asemănătoare celor dintre soți, ceea ce este o vădită încălcare a art. 26 din Constituție.

98. Totodată, astfel cum arată Președintele României, legea nu cuprinde criterii pentru caracterizarea juridică a acestor relații de fapt, astfel că este dificil de determinat sfera subiecților de drept la care se referă. Deși statul are o largă marjă de apreciere în privința determinării sferei persoanelor care au obligația de a completa și depune declarație de avere/interese, acesta, atunci când decide că o anumită categorie are o asemenea obligație, trebuie să stabilească cu suficientă precizie elementele generice și specifice de identificare a respectivei categorii de persoane.

99. Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că, având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută și că una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă, or, legea trebuie să fie capabilă să se adapteze schimbărilor de situație. Numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, ale căror interpretare și aplicare depind de practică, și că, oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 717 din 29 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 216 din 23 martie 2016, paragraful 31, sau Decizia nr. 70 din 28 februarie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 211 din 14 martie 2023, paragraful 67).

100. Este adevărat că, prin Decizia nr. 562 din 19 septembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 837 din 23 octombrie 2017, în materie procesual-penală, Curtea a utilizat o referire la relații asemănătoare celor dintre soți, însă nu în sens de obligație a persoanei, ci de **acordare a unui drept procesual** de care aceasta se poate prevala, sub controlul instanței judecătorești competente. Or, în cazul de față, se instituie o **obligație în materia integrității funcției publice** a cărei sferă de aplicare și incidență cade în sarcina persoanei sub sancțiunea atragerii răspunderii sale contravenționale; rezultă o procedură marcată de un puternic subiectivism atât din partea celor doi parteneri, cât și din partea ANI. Astfel, în cauză este necesară în primul rând, ca premisă, o apreciere personală a partenerului de fapt dacă se încadrează în sfera persoanelor care au relații asemănătoare celor dintre soți, relație care impune completarea și depunerea declarațiilor de avere și interese, respectiv a declarației de interese financiare. Iar

această autoapreciere este evaluată ulterior de ANI, sub aspectul existenței unei asemenea relații. Or, un inspector ANI — sau generic o entitate statală — nu poate el însuși să aprecieze dacă o persoană are sau nu relații asemănătoare celor dintre soți, aspect care să conducă la consecințe juridice legate de o astfel de relație de fapt. Mai mult, este posibil ca și cei doi parteneri să aibă puncte de vedere divergente cu privire la acest aspect; toate aceste aspecte indică o procedură marcată de un profund subiectivism din partea tuturor persoanelor implicate. Lipsa criteriilor legale de determinare din punct de vedere noțional a sintagmei analizate, coroborată cu imprimarea unui caracter profund subiectiv și aleatoriu întregii proceduri, cu acordarea competenței ANI de a aprecia și evalua calitatea și tipologia relațiilor private întreținute de o anumită persoană (dacă persoana în cauză are sau nu o relație asemănătoare celor dintre soți) reprezintă o vădită încălcare a **art. 1 alin. (5) și a art. 26 din Constituție**.

101. Curtea reține că legea, în sine, presupune o anumită generalitate și abstractizare noțională, însă aceste trăsături ale legii nu justifică neclaritatea, imprecizia sau imprevizibilitatea soluției legislative alese. Semnificația noțiunii de „previzibilitate” depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi (Decizia nr. 364 din 28 iunie 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 661 din 19 iulie 2023, paragraful 40). Or, Curtea observă că domeniul pe care îl acoperă textul criticat este unul foarte sensibil al vieții private a înalților demnitari ai statului român și, astfel, modul de redactare a textului trebuie să aibă un grad ridicat de claritate, precizie și previzibilitate. Totodată, maniera defectuoasă de redactare a textului determină ambiguitate și incertitudine în privința determinării sferei subiecților de drept direct vizați de această măsură. Mai exact, nu se știe exact căror persoane li se aplică (nefiind definită exact sfera acestor persoane care consimt să aibă relații de fapt și, mai mult, pot exista divergențe între înaltul demnitar și persoana cu care acesta are o relație de parteneriat cu privire la încadrarea sau nu a acesteia din urmă în sfera stabilită de lege), când li se aplică (la începutul relației în fapt sau a mandatului înaltului demnitar, la sfârșitul relației sau a mandatului înaltului demnitar) și cum li se aplică. Prin urmare, sintagma „persoana care are relații asemănătoare celor dintre soți” din cuprinsul art. 11 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din legea criticată **încalcă art. 1 alin. (5) și art. 26 din Constituție**.

102. Sub aspectul publicității declarației de interese financiare, Curtea reține că expunerea publică a declarației de interese financiare a persoanelor menționate în art. 11 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] depășește cu mult scopul legitim al măsurilor referitoare la integritatea funcției publice, intrând, în realitate, în registrul unei expuneri publice nejustificate a relației private pe care o întreține funcționarul/demnitarul public — practic nu mai interesează averea persoanei în cauză, ci mai degrabă relația sa privată —, ceea ce este contrar exigențelor Deciziei nr. 297 din 29 mai 2025, precitată, și art. 26 din Constituție. Ca atare, o asemenea publicitate nu poate fi acceptată, având în vedere și faptul că, în realitate, această declarație copiază declarația de avere sau de interese (a se vedea elementele de conținut ale declarației de interese financiare prevăzute de anexa nr. 5 la legea criticată). Or, prin Decizia nr. 297 din 29 mai 2025, Curtea a stabilit de principiu că declarațiile de avere și de interese nu pot forma obiectul niciunei publicități. A eluda această constatare a Curții, în sensul publicării unor forme similare de declarații, denumite de interese financiare, nu face altceva decât să demonstreze că art. 11 pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] din legea criticată **încalcă art. 147 alin. (4) raportat la art. 26 din Constituție**.

103. Având în vedere art. 18 alin. (1) teza finală din Legea nr. 47/1992 și ținând seama de faptul că dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] nu pot fi dissociate de prevederile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42] din lege, întrucât publicitatea declarației de interese financiare vizează o serie extinsă de subiecte de drept supuse obligației de a depune o astfel de declarație, Curtea reține că aceleași considerente mai înainte expuse se impun cu privire la persoanele menționate la art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42] din lege, în condițiile în care elementele de conținut ale declarației de interese financiare prevăzute de anexa nr. 5 la legea criticată nu fac altceva decât să transleze într-un mod aproape identic declarația de avere și de interese, ambele nepublice, în declarația de interese financiare pe care a reglementat-o ca fiind publică.

104. Prin urmare, dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6)] din legea criticată încalcă art. 147 alin. (4) prin raportare la art. 26 din Constituție.

(2.2.) Criticile de neconstituționalitate privind art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din lege

105. În esență, autorii obiecției susțin că dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din lege instituie, pentru aceeași faptă de conflict de interese, o dublă sau chiar triplă sancțiune (sancțiune disciplinară, sancțiune încetării de drept a funcției, a demnității publice ori a mandatului, precum și interdicția de a ocupa timp de 3 ani funcții eligibile).

106. Cu privire la primul aspect învederat, Curtea observă că art. 25 alin. (1) din Legea nr. 176/2010, în vigoare, stabilește că „fapta persoanei cu privire la care s-a constatat că a emis un act administrativ, a încheiat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese ori starea de incompatibilitate constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementării aplicabile demnității, funcției sau activității respective în măsura în care prevederile prezentei legi nu derogă de la aceasta și dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni”. Art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1)] din legea criticată menține, în esență, aceeași soluție legislativă.

107. Pe lângă sancțiunea disciplinară, persoanei aflate în ipoteza normei i se aplică, potrivit art. 25 alin. (2) din Legea nr. 176/2010, în vigoare, de drept o interdicție, aceea „de a mai exercita o funcție sau o demnitate publică (...), cu excepția celor electorale, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării, destituirii din funcția ori demnitatea publică respectivă sau a încetării de drept a mandatului. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului. În cazul în care persoana nu mai ocupă o funcție sau o demnitate publică la data constatării stării de incompatibilitate ori a conflictului de interese, interdicția de 3 ani operează potrivit legii, de la data rămânerii definitive a raportului de evaluare, respectiv a rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești de confirmare a existenței unui conflict de interese sau a unei stări de incompatibilitate”. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, interdicția de a mai exercita, timp de 3 ani, o funcție sau o demnitate publică, cu excepția celor electorale, este o sancțiune cu natură juridică distinctă, cuprinsă în Legea nr. 176/2010, care vizează asigurarea integrității și transparenței în exercitarea funcțiilor și demnităților publice (Decizia nr. 481 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 86 din 4 februarie 2014).

108. În schimb, art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] din legea criticată reglementează sancțiunea încetării de drept a funcției, demnității publice sau a mandatului ca fiind aplicabilă persoanei cu privire la care s-a constatat în mod definitiv că s-a aflat în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate, inclusiv persoanei a cărei faptă constituie abatere disciplinară,

precum și interdicția de a ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă. Ca atare, fapta persoanei cu privire la care s-a constatat că a emis un act administrativ, a încheiat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese ori starea de incompatibilitate se aplică, în logica acestui text, o sancțiune principală și una complementară (încetarea de drept a funcției, a demnității publice sau a mandatului, respectiv interdicția de a ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă).

109. Art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1)] din legea criticată stabilește caracterul de abatere disciplinară al faptei de conflict de interese sau al stării de incompatibilitate și prevede că aceasta „se sancționează potrivit reglementărilor aplicabile demnității, funcției sau activității respective, în măsura în care prevederile prezentei legi nu derogă de la aceasta (...)”. Art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] din legea criticată cuprinde o normă derogatorie implicită sub aspectul sancționării respectivei abateri disciplinare și atașează acesteia două sancțiuni specifice, și anume încetarea de drept a funcției, demnității publice sau a mandatului și interdicția de a mai ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă, dintre cele prevăzute de legea criticată, pe o perioadă de până la 3 ani. Ca atare, în timpul propriu de aplicare a dispozițiilor art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] din legea criticată nu se aplică sancțiunile specifice cuprinse în reglementările aplicabile demnității, funcției sau activității respective, ci exclusiv sancțiunile stabilite în textul antereferit.

110. Astfel, din perspectiva îndeplinirii cerințelor de calitate a legii, Curtea reține jurisprudența sa referitoare la art. 1 alin. (5) din Constituție, cu privire la principiul calității actelor normative, potrivit căreia una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative (Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, paragraful 225). În acest sens, Curtea a constatat că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate — care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist — să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Desigur, poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 579 din 16 august 2011, Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 53 din 23 ianuarie 2012, sau Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 674 din 1 noiembrie 2013). În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrarului (a se vedea Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, paragraful 52, și Hotărârea din 25 ianuarie 2007, pronunțată în Cauza *Sissanis împotriva României*, paragraful 66). De aceea, o lege îndeplinește condițiile calitative impuse atât

de Constituție, cât și de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale numai dacă norma este enunțată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își adapteze conduita în funcție de aceasta, astfel încât, apelând la nevoia la consiliere de specialitate în materie, el să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, fața de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă și să își corecteze conduita (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 72 din 29 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 332 din 2 mai 2019, paragraful 52, și Decizia nr. 404 din 21 septembrie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1092 din 14 noiembrie 2022, paragraful 36).

111. Prin urmare, dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din legea criticată nu reglementează un cumul de răspunderi sau sancțiuni care s-ar autoexclue reciproc, ci o singură formă de răspundere cu sancțiuni bine definite din punct de vedere juridic menite să protejeze integritatea funcției/demnității publice/mandatului și **nu încalcă art. 1 alin. (5) din Constituție**.

112. De asemenea, Curtea reține că art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din legea criticată este o dispoziție de modificare a actului normativ de bază (Legea nr. 176/2010) care se încorporează, de la data intrării ei în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta (a se vedea, în acest sens, prevederile art. 62 teza întâi din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative). Ca atare, aceste prevederi urmează să se aplice pentru viitor, ca dispoziții proprii ale Legii nr. 176/2010 de la data intrării în vigoare a legii criticate și, în consecință, **nu încalcă prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție**, întrucât se referă la faptele de incompatibilitate sau conflict de interese săvârșite în domeniul propriu de reglementare al legii criticate, adică după intrarea sa în vigoare.

(2.3.) Criticile de neconstituționalitate privind art. X alin. (1) și (2) din lege

113. Cu referire la dispozițiile art. X alin. (1) și (2) din legea criticată, Curtea constată că acestea reglementează norme cu caracter intertemporal, care au ca scop realizarea legăturii necesare între vechea și noua reglementare. Autorii obiecției apreciază că acestea sunt contrare principiului neretroactivității legii, prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție.

114. Curtea reține că, după intrarea în vigoare a Constituției din anul 1991, neretroactivitatea legii a devenit un principiu constituțional și deci nici legiuitorul nu poate adopta acte cu încălcarea lui. Este o regulă imperativă de la care nu se poate deroga în materie civilă, indiferent dacă este vorba despre legi materiale sau legi procesuale. Deci chiar și în ipoteza în care legiuitorul ar dori în mod justificat să înlăture sau să atenueze unele situații nedrepte, el nu poate realiza acest lucru prin intermediul unei legi care să aibă caracter retroactiv, ci trebuie să caute mijloacele adecvate care să nu vină în contradicție cu acest principiu constituțional (Decizia nr. 9 din 7 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 326 din 25 noiembrie 1994). Totodată, o lege devine obligatorie numai după publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, ea rămânând în vigoare până la apariția unei alte legi care o abrogă în mod explicit sau implicit. Prin urmare, ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, efectele susceptibile să se producă din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a noii legi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării acestei legi, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. A decide că prin dispozițiile sale legea nouă ar putea desființa sau modifica situații juridice anterioare, existente ca o consecință a actelor normative care nu mai sunt în vigoare, ar însemna să se

încalce principiul constituțional al neretroactivității legii civile. Însă **legea nouă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor** care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum și **tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi** (Decizia nr. 409 din 4 noiembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 848 din 27 noiembrie 2003, Decizia nr. 830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 559 din 24 iulie 2008, Decizia nr. 437 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 685 din 7 noiembrie 2013, sau Decizia nr. 160 din 14 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 248 din 11 aprilie 2017, paragraful 16).

115. Prin Decizia nr. 755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 101 din 9 februarie 2015, paragraful 19, Curtea a statuat că aplicarea legii civile în timp este guvernată de principiile neretroactivității legii civile, principiul aplicării imediate a legii noi și principiul supraviețuirii legii vechi. Principiul neretroactivității legii civile este de rang constituțional și are o valoare absolută, în sensul că legiuitorul nu poate institui nicio derogare, și semnifică faptul că legea civilă se aplică tuturor situațiilor juridice născute după intrarea ei în vigoare, iar nu situațiilor juridice trecute, consumate (*facta praeterita*). În mod corelativ, potrivit principiului aplicării imediate a legii noi, de la data intrării în vigoare a acesteia, ea se aplică tuturor actelor, faptelor și situațiilor juridice viitoare (*facta futura*), actelor, faptelor și situațiilor juridice în curs de constituire, modificare sau stingere începând cu această dată, precum și efectelor viitoare ale unor situații juridice anterior născute, dar neconsumate la data intrării în vigoare a legii noi (*facta pendentia*). Cu alte cuvinte, aplicarea imediată a legii noi înseamnă că o situație juridică produce acele efecte juridice care sunt prevăzute de legea în vigoare la data constituirii ei (*tempus regit actum*).

116. Prin Decizia nr. 56 din 5 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 179 din 13 martie 2014, Curtea a statuat că, după consacrarea constituțională din 1991 a principiului neretroactivității legii (având ca justificare esențială securitatea juridică), singura excepție permisă de Constituție de la acest principiu o reprezintă legea penală sau contravențională mai favorabilă. Aplicarea imediată a legii civile noi reprezintă o consecință firească a principiului neretroactivității legii. Potrivit doctrinei și jurisprudenței Curții Constituționale, **legea nouă se va aplica — de la intrarea ei în vigoare — atât situațiilor juridice care se vor naște, se vor modifica ori stinge după această dată, cât și efectelor viitoare ale raporturilor juridice trecute** (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 409 din 4 noiembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 848 din 27 noiembrie 2003, Decizia nr. 294 din 6 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 29 septembrie 2004, Decizia nr. 812 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 985 din 11 decembrie 2006, și Decizia nr. 201 din 13 martie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 308 din 9 mai 2007).

117. Curtea observă că dispozițiile art. 15 alin. (2) fac parte din capitolul I — *Dispoziții comune al titlului II — Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale* din Constituție, ceea ce înseamnă că neretroactivitatea este un principiu care orientează acțiunea statului în raport cu drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale.

118. În același timp, Curtea reține că art. 16 alin. (3) teza întâi din Constituție prevede că „*Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară*”. Curtea a constatat, de principiu (Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în

Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr. 402 din 19 septembrie 2024, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 15 din 10 ianuarie 2025, paragraful 41), că dreptul de acces la funcțiile publice este unul complex, fiind compus din cel puțin trei elemente esențiale, și anume: accesul/ocuparea efectivă; exercitarea acestora și încetarea raporturilor de serviciu. Aceste elemente sunt inerente oricărei funcții și demnități publice. Acest text face parte, de asemenea, din capitolul I — *Dispoziții comune* al titlului II — *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale* din Constituție, ceea ce înseamnă că statul are obligația constituțională de a reglementa un cadru juridic, pe de o parte, care să asigure încrederea cetățenilor în autoritățile și instituțiile publice, iar, pe de altă parte, care să organizeze și să ordoneze acțiunea autorităților și instituțiilor publice într-un mod coerent de natură să protejeze drepturile și libertățile fundamentale și să garanteze valorificarea în condiții optime a acestora.

119. Principiul integrității funcției publice și garanțiile asociate acesteia care țin de corectitudine, imparțialitate, transparență, profesionalism, îndeplinirea cu responsabilitate, probitate profesională, onestitate și loialitate a funcției publice fac parte din conținutul axiologic al art. 16 alin. (1) teza întâi din Constituție. Curtea a statuat că legiuitorul are competența de a reglementa situațiile concrete care afectează standardul de integritate și, implicit, imaginea funcției publice (Decizia nr. 88 din 25 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 483 din 5 iunie 2020, paragraful 22). Ca atare, principiul integrității funcției publice și garanțiile asociate acesteia reprezintă elemente integrante, substanțiale, modelatoare și directoare ale conceptului de stat de drept, valoare supremă a statului român în sensul art. 1 alin. (3) din Constituție.

120. Conceptul „stat de drept”, consacrat de art. 1 alin. (3) din Constituție, presupune capacitatea statului de a asigura cetățenilor servicii publice de calitate și de a crea mijloacele pentru a spori încrederea acestora în instituțiile și autoritățile publice. Aceasta implică, în mod necesar, obligația statului de a impune standarde etice și profesionale, în special celor chemați să îndeplinească activități ori servicii de interes public și, cu atât mai mult, celor care îndeplinesc acte de autoritate publică, adică pentru acei agenți publici sau privați care sunt investiți și au abilitarea de a invoca autoritatea statului în îndeplinirea anumitor acte sau sarcini. Statul este dator să creeze toate premisele — iar cadrul legislativ este una dintre ele — pentru exercitarea funcțiilor sale de către profesioniști care îndeplinesc criterii profesionale și de probitate morală (Decizia nr. 582 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 731 din 21 septembrie 2016, paragraful 53, Decizia nr. 32 din 23 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 157 din 20 februarie 2018, paragraful 50).

121. Ca atare, dispozițiile art. 1 alin. (3) coroborate cu cele ale art. 16 alin. (3) teza întâi din Constituție reprezintă premisele normative de rang constituțional care trebuie avute în vedere pentru valorizarea principiului neretroactivității legii. O interpretare sistematică a acestor valori și principii având, deopotrivă, natură constituțională impune **considerarea efectelor viitoare ale situației juridice născute anterior intrării în vigoare a noii legi în materia integrității publice ca fiind o situație în curs, căreia i se aplică prevederile legii noi [ad similes, a se vedea art. 6 alin. (6) din Codul civil]**. Ca atare, o situație de conflict de interese sau stare de incompatibilitate ale cărei efecte juridice nu s-au epuizat se proiectează și afectează integritatea funcției, demnității publice ori a mandatului, ceea ce conduce la discreditarea însăși a funcției/demnității/mandatului exercitat care se întinde pe întregul interval temporal al executării sancțiunii de către titularul funcției/demnității publice/mandatului.

122. O asemenea alterare a autorității și imaginii funcției publice reprezintă un efect viitor — **cârmuit de legea nouă — al situației juridice generate de fapta funcționarului/demnitarului public, faptă săvârșită sub legea veche**. Protejarea integrității și autorității funcției publice în sine, ca abstractizare juridică, este un efect consecutiv și distinct al faptei ilicite a funcționarului/demnitarului public, efect care trebuie să cunoască o reglementare proprie din punct de vedere normativ odată ce cu privire la funcționarul/demnitarul public s-a constatat, în mod definitiv, că se află în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate, după caz. Practic, norma intertemporală nu reglementează o sancțiune personală aplicabilă titularului funcției/demnității/mandatului, ci întrerupe/încetează de drept funcția/demnitatea/mandatul care a fost viciată/viciat prin fapta titularului său. Rezultă că, în mod organic, norma intertemporală integrează efectele juridice produse de vechea reglementare în noul cadru referențial al **protecției integrității de drept public a funcției/demnității/mandatului, eliminând riscurile sistemice cu privire atât la erodarea protecției constituționale acordate funcției publice prin dispozițiile art. 16 alin. (3) teza întâi din Constituție, cât și la deteriorarea progresivă și profundă a funcției publice**, în măsura în care aceasta continuă să fie exercitată de un titular aflat în executarea unei sancțiuni aplicate la regimul integrității funcției publice și ale cărei efecte nu s-au epuizat. Curtea constată că este necesară racordarea integrativă a efectelor juridice produse sub vechea reglementare la noua concepție și soluție legislativă pentru a asigura coeziunea acțiunii statului în domeniul funcției publice, privite *lato sensu*.

123. Ca atare, dacă art. 11 pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din legea criticată normează în domeniul său propriu de reglementare două sancțiuni administrative aplicate titularului funcției/demnității/mandatului, normele intertemporale prevăzute de art. X alin. (1) și (2) din legea criticată **recunosc suveranitatea legii vechi cu privire la sancțiunile personale aplicate/aplicabile titularului funcției/demnității/mandatului. Efectul viitor al acestei situații juridice se traduce în existența unei/unui funcții/demnității/mandat afectate/afectat din punctul de vedere al integrității, astfel legea nefăcând altceva decât să pună capăt alterării grave a integrității funcției/demnității/mandatului și să redea credibilitatea și calitățile distinctive ale acestora**. A interzice legiuitorului să protejeze integritatea funcției/demnității/mandatului de drept public când aceasta a fost esențialmente afectată printr-o acțiune nelegală a titularului său temporar pe motiv că acestuia din urmă i s-a aplicat o sancțiune echivalează cu abandonarea standardelor de protecție asociate funcției publice privite *lato sensu* și cu un regres al statului de drept. Prezervarea încrederii cetățenilor în acțiunea statului presupune nu numai sancțiuni aplicate persoanei aflate în serviciul public, ci și protejarea autorității, imaginii și a regimului funcției/demnității/mandatului ocupat de acesta. Dispozițiile art. X alin. (1) și (2) coroborate cu cele ale art. 11 pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] din legea criticată oferă pentru viitor o reglementare obiectivă, completă și unitară cu privire la regimul integrității în exercitarea funcției publice, asigurând o protecție consistentă, identică și principială a integrității funcției publice, indiferent de modulațiile normative intervenite de-a lungul timpului, precum și o soluție juridică rațională și echilibrată ce relevă o congruență axiologică în evaluarea și aplicarea principiului integrității funcției publice reglementat de art. 16 alin. (3) teza întâi din Constituție, cu respectarea deplină a principiului neretroactivității legii, prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție.

124. Având în vedere cele expuse, art. X alin. (1) și (2) din legea criticată nu încalcă art. 15 alin. (2) corelat cu art. 1 alin. (3) și art. 16 alin. (3) teza întâi din Constituție.

125. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi în privința punctelor 1 și 2 din dispozitiv și cu majoritate de voturi în privința punctelor 3 și 4 din dispozitiv,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că sintagma „persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți” din cuprinsul art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] și pct. 5 [cu referire la art. 4 alin. (9)] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității este neconstituțională.

2. Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității sunt neconstituționale.

3. Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității sunt neconstituționale.

4. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (1) și (2)] și ale art. X alin. (1) și (2) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 august 2026.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
ELENA-SIMINA TĂNĂSESCU

Prim-magistrat-asistent,
Benke Károly

★

OPINIE SEPARATĂ

În dezacord cu punctele 3 și 4 din dispozitivul Deciziei nr. 883 din 17 august 2026, adoptate cu majoritate de voturi, formulăm prezenta **opinie separată**, considerând că obiecția de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] și ale art. X alin. (1) și (2) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității trebuia **admisă**, iar controlul de constituționalitate referitor la art. II pct. 2 [cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42 din lege] nu putea fi realizat din oficiu, întrucât:

- Admiterea obiecției de neconstituționalitate în privința dispozițiilor art. II pct. 2, cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42 din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității, și constatarea neconstituționalității acestora în privința publicării **declarațiilor de interese financiare** ale demnitarilor/funcționarilor publici încalcă prevederile art. 146 din Constituție și echivalează cu un **control de constituționalitate realizat din oficiu**, de vreme ce nici Președintele României și nici cei 27 de senatori nu au criticat aceste prevederi și nu au investit Curtea cu verificarea constituționalității lor.

- Admiterea obiecției de neconstituționalitate în privința dispozițiilor art. X alin. (1) și (2) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității încalcă **principiul neretroactivității legii**, prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție, de vreme ce impune aplicarea legii noi unor fapte/raporturi juridice epuizate/consumate sub imperiul legii vechi, precum și art. 1 alin. (3) și (5) privind statul de drept și securitatea juridică și art. 36 și 37 din Constituție.

(1.) **Cu privire la dispozițiile art. II pct. 2 cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-43 privind publicarea declarațiilor de interese financiare**

(1.1.) **Extinderea controlului de constituționalitate la normele privind publicarea declarațiilor de interese financiare**

Curtea Constituțională a fost sesizată cu două obiecții de neconstituționalitate vizând Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității, formulate de 27 de senatori, respectiv de Președintele României. Ambele obiecții formulate vizează:

(i) dispozițiile art. II pct. 17 și dispozițiile art. X alin. (1) și (2) din lege referitoare la modificarea regimului sancționator pentru persoanele pentru care s-a constatat în mod definitiv că s-au aflat într-o stare de incompatibilitate sau conflict de interese și normele tranzitorii aferente noului regim sancționator, respectiv

(ii) dispozițiile art. II pct. 2 cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 43 și art. II pct. 5 cu referire la art. 4 alin. (9) din lege în ceea ce privește sintagma „persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți”. Aceste dispoziții se referă la obligația depunerii de declarații de avere și de interese de către „soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți cu Președintele României, cu deputații, cu senatorii, cu prim-ministrul, cu membrii Guvernului prevăzuți la art. 18 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019, cu modificările și completările ulterioare, cu șeful Cancelariei Prim-ministrului, cu

secretarul general și cu secretarii generali adjuncți ai Guvernului, cu secretarii de stat, cu subsecretarii de stat, precum și cu asimilații acestora din cadrul Guvernului, ministerelor și altor organe centrale de specialitate subordonate Guvernului sau ministerelor, cu consilierii de stat din cadrul Cancelariei Prim-ministrului, cu președinții consiliilor județene”, precum și la publicarea de către Agenția Națională de Integritate (A.N.I.) a declarațiilor de interes financiar depuse de această categorie de persoane („soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți”), pe pagina de internet a Agenției în termen de cel mult 60 de zile de la generarea lor potrivit legii.

Potrivit competenței Curții Constituționale, aceasta se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției. Exercițarea atribuției de control *a priori* asupra legilor de către Curtea Constituțională este limitată de textul constituțional și delimitată în conținutul său de prevederile invocate de autorii obiecțiilor de neconstituționalitate, Curtea neavând posibilitatea de a extinde, din oficiu, obiectul controlului de constituționalitate.

Într-o jurisprudență constantă, Curtea Constituțională a statuat că în exercitarea atribuției prevăzute de art. 146 lit. a) din Constituție „controlul de constituționalitate se păstrează în limitele sesizării” (Decizia nr. 153/2026, paragraful 18, Decizia nr. 355/2018, paragraful 69, Decizia nr. 507/2004). Curtea a statuat în mai multe rânduri că orice demers al său, dincolo de limitele sesizării, ar avea drept consecință ignorarea prevederilor constituționale și ale legii sale organice privind imposibilitatea sesizării din oficiu. Curtea nu poate acționa decât în limitele sesizării. Dacă ar proceda altfel, Curtea ar exercita un control de constituționalitate din oficiu, ceea ce este inadmisibil în raport cu prevederile art. 146 lit. a) din Constituție și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

Astfel, extinderea controlului de constituționalitate asupra unor norme neinvocate de către autorii obiecțiilor și care nu sunt indisociabile de cele declarate neconstituționale prin chiar respectiva decizie vulnerabilizează actul de justiție constituțională și contravine principiului statului de drept, potrivit căruia autoritățile publice, inclusiv autoritatea de jurisdicție constituțională, se supun Constituției și legii. În consecință, Curtea nu putea să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor art. II pct. 2 cu referire la art. 2 alin. (6) pct. 1-42 privind publicarea, de către Agenția Națională de Integritate, pe pagina de internet a Agenției, a declarațiilor de interes financiar pentru cele 42 de categorii de persoane, altele decât cele vizate de sesizările primite și care se refereau exclusiv la „soțul, soția sau persoana care are relații asemănătoare aceloră dintre soți”.

(1.2.) Marja de apreciere a legiuitorului în privința publicării declarațiilor de interes financiar

În subsidiar, chiar dacă autorii obiecțiilor de neconstituționalitate ar fi invocat neconstituționalitatea publicării declarațiilor de interes financiar, reținem că acest aspect nu este contrar Constituției, prin raportare la jurisprudența Curții Constituționale, cu realizarea unui just echilibru între dreptul la informare al publicului larg și protecția dreptului demnitarilor/funcționarilor publici la viață privată.

Prin Decizia nr. 415/2010, Curtea Constituțională și-a extins controlul și asupra normelor privind publicarea declarațiilor de avere și de interes, invocând rolul său constituțional de garant al supremației Constituției. Curtea a declarat neconstituționale normele care prevedeau obligația de publicare a declarațiilor de avere și de interes, stabilind că acestea sunt contrare dreptului la viață privată al declaranților. Curtea a reținut „că obligația prevăzută de lege de a se publica declarațiile de avere și de interes pe paginile de internet ale entităților unde persoanele care, în conformitate cu prevederile legale, au obligația de a le depune, precum și transmiterea acestora către Agenție în vederea publicării pe pagina de internet a acesteia nesocotesc dreptul la respectul și ocrotirea vieții private, consacrat prin art. 26 din Legea fundamentală, precum și prin art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin expunerea nejustificată în mod obiectiv și rațional, pe pagina de internet, a datelor referitoare la averea și interesele persoanelor ce au, potrivit legii, obligația de a depune declarații de avere și de interes”. În opinia separată semnată de trei judecători¹ s-a arătat că normele verificate de Curte „nu au fost menționate în actul de sesizare și nu sunt în mod necesar și evident indisociabile de cele declarate neconstituționale și menționate în actul de sesizare. În consecință, Curtea Constituțională nu avea dreptul să își extindă controlul și asupra acestor dispoziții legale și să constate neconstituționalitatea lor”.

Ulterior adoptării Legii nr. 176/2010, normele care prevăd publicarea declarațiilor de avere/interese au fost supuse controlului Curții Constituționale prin raportare la protecția constituțională a dreptului la viață privată, ele fiind respinse de fiecare dată. (A se vedea, cu titlu de exemplu, Decizia nr. 663/2012, Decizia nr. 204/2013, Decizia nr. 207/2013, Decizia nr. 316/2013, Decizia nr. 309/2014, Decizia nr. 495/2014, Decizia nr. 385/2015 și Decizia nr. 680/2015). În toate deciziile amintite, Curtea a respins excepțiile de neconstituționalitate invocate, arătând că dreptul la viață intimă, familială și privată nu este absolut, ci, în anumite condiții, acesta poate fi supus anumitor limitări ori restricții sau ingerințe din partea autorităților. În jurisprudența amintită, Curtea a subliniat că soluția legislativă a publicării declarațiilor de avere/interese este justificată prin prisma scopului legal al ANI de asigurare a integrității în exercitarea demnităților și funcțiilor publice și prevenire a corupției instituționale, iar anonimizarea datelor cu caracter personal reprezintă o garanție împotriva unor ingerințe arbitrare. Prin urmare, jurisprudența Curții Constituționale a fost constantă, în sensul că măsura publicării declarațiilor de avere și de interes urmărește un scop legitim, este necesară pentru atingerea acestui scop, este adecvată și proporțională cu respectivul scop, fiind însoțită de garanții precum anonimizarea datelor cu caracter personal.

Prin Decizia nr. 297/2025, adoptată cu majoritate de voturi, Curtea Constituțională a admis o excepție și a declarat neconstituționale normele referitoare la publicarea declarațiilor de avere și de interes, stabilind că anonimizarea adresei exacte a imobilelor, a codului numeric personal și a semnăturii nu este suficientă pentru asigurarea confidențialității și protecției datelor cu caracter personal, iar publicarea numelui și prenumelui soțului și copiilor împreună cu precizarea veniturilor acestora reprezintă încălcări ale dreptului la viață privată (paragrafele 29-34). Curtea a arătat că dispozițiile criticate nu asigură un just echilibru între cele două drepturi fundamentale aflate în concurență, respectiv dreptul la viață privată, pe de o parte, și, pe de altă parte, nevoia de informare a publicului în temeiul

¹ Opinia separată a judecătorilor Nicolae Cochinescu, Petre Lăzăroiu și Augustin Zegrean din cuprinsul Deciziei CCR nr. 415/2010.

dreptului de acces la informații de interes public prevăzut de art. 31 din Constituție, componentă a libertății de exprimare protejată la nivel constituțional și la nivelul Convenției europene a drepturilor omului.

Distinct de argumentele aduse în opiniile separate² aferente Deciziei nr. 297/2025, menționăm faptul că prin Decizia nr. 297/2025 Curtea Constituțională nu a stabilit o interdicție absolută de publicare a declarațiilor de avere și de interese, ci, dimpotrivă, a recunoscut caracterul justificat și necesar al măsurii de publicare a declarațiilor depuse de persoanele care ocupă funcții de demnitate publică, numite printr-o decizie politică a unei autorități ori alese prin vot de către cetățeni. Potrivit considerentului 54 din decizia anterioară, „în cazul acestora din urmă, datorită caracterului electiv al funcției deținute sau a naturii deciziei politice de numire, Curtea consideră că este justificat un control al publicului (sn. să fie accesibil publicului pentru control), pe considerentul că persoana respectivă a fost propulsată într-o funcție de demnitate publică prin alegere sau numire politică (a se vedea în acest sens și Decizia de inadmisibilitate din 25 octombrie 2005, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Wypych împotriva Poloniei*). În schimb, în ceea ce privește funcțiile obținute prin concurs/examen o astfel de expunere publică nu își găsește justificarea, din moment ce, așa cum s-a arătat, există posibilități legale pentru evaluarea declarației de avere depuse”.

Pe cale de consecință, Curtea a statuat la considerentul 67 din aceeași decizie marja de apreciere pe care o are legiuitorul în acest sens, de a reglementa o **declarație publică de interese financiare** al cărei conținut „să valorifice elementele de încadrare a intereselor lor financiare/patrimoniale în anumite segmente și praguri valorice, fără a fi detaliate, pentru că orice detaliu poate conduce la identificarea și răspândirea în spațiul public a unor date cu caracter personal”, aspect realizat de legea supusă controlului Curții Constituționale. Curtea a insistat în considerentul 64 din Decizia nr. 297/2025 că **nu pledează pentru eliminarea obligației persoanelor prevăzute de lege de a da declarații de avere (respectiv persoanele care ocupă funcții de demnitate publică alese sau numite, soț, soție, copii). Totodată, jurisdicția constituțională a confirmat expres că existența și funcționarea eficientă a A.N.I., precum și adoptarea unei legislații actualizate, clare și previzibile privind declararea patrimoniului celor care ocupă funcții publice stabilite de lege sunt deopotrivă necesare și democratice, întrucât „fenomenul corupției și al practicilor asociate acesteia la nivel politic, birocratic și administrativ trebuie în continuare prevenit și combătut, legiuitorul având obligația de a elabora un cadru normativ eficient care să permită îndeplinirea standardelor de integritate specifice unui stat de drept” (a se vedea considerentul 71).**

Analizând conținutul declarației de interese financiare propuse prin legea criticată (anexa nr. 3 la lege) a fi publicată de A.N.I. pe pagina de internet a Agenției, în termen de cel mult 60 de zile de la generarea ei potrivit legii, apreciem că acest conținut răspunde exigențelor testului de proporționalitate avut în vedere de instanța constituțională prin Decizia nr. 297/2025, întrucât aceste declarații de interese financiare reprezintă, în realitate, o sinteză a declarațiilor de avere și de interese depuse de persoanele vizate, nu conțin date nominale ale persoanelor vizate (în măsura în care ele ar conține numele și prenumele soțului, soției sau copilului major, aceste date trebuie anonimizate), nici adresa imobilelor declarate, iar veniturile și

orice alte valori financiare menționate (valoarea de dobândire a bunurilor, suma creditelor etc.) sunt menționate prin praguri valorice și nu prin valorile individuale concrete, toate aceste aspecte constituind garanții suplimentare pentru protejarea dreptului la viață privată și asigurând un just echilibru între dreptul la informare al publicului și protecția dreptului la viață privată.

În concluzie, în susținerea neconstituționalității acestor prevederi legale, care nu au fost deferite controlului de constituționalitate și nu prezintă o legătură indisolubilă cu cele constatate a fi neconstituționale prin prezenta decizie, nu pot fi invocate dispozițiile art. 147 alin. (4) din Constituție, referitoare la efectul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, de vreme ce în deciziile anterioare Curtea nu a interzis orice formă de publicitate a declarațiilor de avere ori de interese, ci a precizat doar nevoia asigurării unui just echilibru între nevoia de transparență și imperativul protejării vieții private a declaranților. Cu atât mai mult art. 147 alin. (4) nu poate reprezenta un argument pentru extinderea din oficiu a controlului Curții Constituționale la prevederile legale menționate, Curtea neavând competența de a se pronunța asupra lor.

(2.) Cu privire la criticile de neconstituționalitate privind art. II pct. 17 [cu referire la art. 25] și art. X alin. (1) și (2) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul integrității

Potrivit modificărilor aduse art. 25 alin. (1) și (2) din Legea nr. 176/2010: „Art. 25. — (1) *Fapta persoanei cu privire la care s-a constatat în mod definitiv ca a emis un act administrativ, a încheiat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese sau starea de incompatibilitate, constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementărilor aplicabile demnității, funcției sau activității respective, în măsura în care prevederile prezentei legi nu derogă de la aceasta și dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni.*

(2) *Persoana constatată în mod definitiv că s-a aflat în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate, inclusiv cea a cărei faptă constituie abatere disciplinară conform alin. (1), are interdicția de a mai ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă, dintre cele prevăzute de prezenta lege, pe o perioadă de până la 3 ani, care operează de la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, moment de la care este decăzută din dreptul de a ocupa funcția, demnitatea publică sau mandatul, care încetează de drept la aceeași dată.”*

Potrivit art. X alin. (1) și (2) din lege: „(1) *Persoanelor față de care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, s-a constatat în mod definitiv starea de incompatibilitate sau de conflict de interese și pentru care nu s-a împlinit termenul de 3 ani aferent interdicției prevăzute de lege, calculat de la data rămânării definitive a raportului de evaluare, respectiv a hotărârii judecătorești, le încetează de drept funcția, demnitatea publică ori mandatul, la 30 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.* (2) *Persoanelor față de care se constată în mod definitiv starea de incompatibilitate sau conflictul de interese după intrarea în vigoare a prezentei legi, le încetează funcția, demnitatea publică ori mandatul la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, după caz.”*

(2.1.) Cu privire la sancțiunea „încetării de drept” a funcției, demnității publice sau mandatului

Potrivit dispozițiilor în vigoare ale art. 25 din Legea nr. 176/2010, în situația constatării unui conflict de interese sau a unei stări de incompatibilitate, pe lângă sancțiunea disciplinară, persoanei aflate în ipoteza normei i se aplică de

² Opiniile separate semnate de judecătorii Laura-Iuliana Scântei, respectiv Mihaela Ciocină și Livia Stanciu.

drept de interdicție „de a mai exercita o funcție sau o demnitate publică, cu excepția celor electorale, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării, destituirii din funcția ori demnitatea publică respectivă sau a încetării de drept a mandatului”.

În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că această interdicție este o sancțiune cu natură juridică distinctă, cuprinsă în Legea nr. 176/2010 care vizează asigurarea integrității și transparenței în exercitarea funcțiilor și demnităților publice (Decizia nr. 481/2013).

Față de forma în vigoare, art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] introduce sancțiunea decăderii persoanei „în cauză din dreptul de a ocupa funcția, demnitatea publică sau mandatul, care încetează de drept la aceeași dată”. Această sancțiune suplimentară se aplică, potrivit legii criticate, persoanei constatate în mod definitiv că s-a aflat în conflict de interese sau în stare de incompatibilitate, inclusiv celei a cărei faptă constituie abatere disciplinară. Astfel, constatarea definitivă a unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese se sancționează atât disciplinar, cât și administrativ, prin încetarea de drept a funcției, demnității publice sau a mandatului și interdicția de a ocupa o funcție sau demnitate publică ori eligibilă.

Noua soluție legislativă stabilește atât o răspundere disciplinară [art. 25 alin. (1)], cât și una administrativă [art. 25 alin. (2)], ambele urmând a fi activate de la aceeași dată, cea a rămânării definitive a raportului de evaluare, respectiv a hotărârii judecătorești, însă acest cumul de răspunderi nu poate fi acceptat în măsura în care sancțiunile pe care le angajează se exclud în mod reciproc. Astfel, încetarea de drept a raportului de serviciu, în cazul unui funcționar public, sau încetarea de drept a unui mandat, în cazul unei demnități publice, face ca procedura disciplinară să fie lipsită de obiect. Sancțiunea încetării de drept a mandatului/a raportului de serviciu face imposibilă cercetarea disciplinară a faptei funcționarului, întrucât raportul dintre entitatea publică și funcționar nu mai subzistă și, astfel, nu mai pot fi sancționate abaterile disciplinare.

Formularea aleasă de legiuitor este lipsită de precizie și claritate, contrar standardelor de calitate a legii prevăzute de art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât nici „funcția” și nici „demnitatea publică” nu încetează, ci legea instituie un nou caz de încetare de drept a raportului de serviciu în cazul funcționarilor publici, respectiv de încetare a mandatelor în celelalte situații.

Potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 176/2010 acum în vigoare, atât constatarea definitivă a unui conflict de interese, cât și a unei incompatibilități constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementărilor specifice fiecărei categorii de funcții. Deși „încetarea mandatului” este menționată în contextul răspunderii disciplinare, această tipologie de răspundere administrativă se aplică alternativ, și nu cumulativ la cea privind răspunderea disciplinară în privința incompatibilităților, cea disciplinară continuând să se aplice pentru funcționarii care nu dețin un mandat/dețin un mandat, dar legislația specifică cantonează răspunderea acestora doar în sfera celei disciplinare (spre exemplu, în cazul conflictelor de interese).

În cazul de față, soluția legislativă criticată impune *tale quale* și fără excepții încetarea de drept a funcției, demnității publice sau mandatului pentru orice situații de conflict de interese/incompatibilități săvârșite de orice funcționar public, indiferent de reglementările din legile specifice acestora. În consecință, textul criticat nu este clar, precis și previzibil, fiind necesară regândirea acestuia din punctul de vedere al coerenței sale normative. O normă juridică nu poate reglementa soluții normative care se exclud reciproc. Prin urmare, din perspectiva cerințelor de calitate a normei, dispozițiile art. II pct. 17 [cu referire la art. 25 alin. (2)] din lege contravin art. 1 alin. (5) din Constituție.

Lipsa de claritate, precizie și previzibilitate caracterizează, în opinia noastră, și formularea termenului interdicției de a mai ocupa o funcție sau o demnitate publică ori o funcție eligibilă, respectiv sintagma „de până la 3 ani” prevăzută la art. 25 alin. (2). Neclaritatea rezultă, pe de o parte, din imposibilitatea titularului interdicției de a cunoaște întinderea în timp a efectelor interdicției, respectiv dacă acestea vor dura 3 ani sau o perioadă de până la 3 ani, deci mai mică, iar, pe de altă parte, nu este reglementată expres competența ANI sau a instanței judecătorești de a aprecia durata interdicției și criteriile obiective pentru această evaluare. Dacă intenția legiuitorului a fost aceea de a stabili un termen mai mic de 3 ani pentru efectele interdicției, apreciem că norma legală trebuia să stabilească clar acest termen fără a lăsa posibilitatea de apreciere ulterioară a duratei în sarcina ANI sau a instanței judecătorești, evitând astfel soluții neunitare cu privire la aceeași categorie de persoane (persoane constatate în mod definitiv în stare de conflict de interese sau de incompatibilitate). Noua soluție legislativă de la art. 25 alin. (2) care de *lege lata* avea în vedere doar regimul juridic al sancțiunii administrative privind interdicția de 3 ani de a mai ocupa o funcție sau o demnitate publică, cu excepția celor electorale, cuprinde în prezent mențiunea finală expresă că „de la data rămânării definitive a raportului de evaluare sau a hotărârii judecătorești, moment de la care este decăzută din dreptul de a ocupa funcția, demnitatea publică sau mandatul, care încetează de drept la aceeași dată.”

(2.2.) Cu privire la normele tranzitorii și aplicarea unei noi sancțiuni la conflictele de interese sau incompatibilități constatate definitiv

Art. X din legea supusă controlului de constituționalitate reglementează norme tranzitorii care au ca scop realizarea legăturii necesare între vechea și noua reglementare. Art. II pct. 17, cu referire la art. 25 alin. (2), și art. X alin. (1) și (2) din lege contravin principiului neretroactivității legii prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție.

Principiul neretroactivității legii reprezintă un corolar al principiului securității juridice și a fost exprimat încă din dreptul roman prin sintagma *tempus regit actum*. Acest principiu reprezintă o garanție fundamentală pentru cetățeni, protejându-i împotriva arbitrarului și a unui pericol care vine chiar din partea dreptului adoptat de stat. Voința politică a unei societăți exprimată juridic prin legi poate fi aplicată doar pentru viitor, numai în acest mod fiind posibilă și adaptarea conduitei cetățenilor la exigențele normelor juridice, precum și cunoașterea consecințelor juridice care pot decurge din legi ori din încălcarea lor. Acest principiu a devenit o tradiție constituțională comună nu doar pentru statele membre ale Uniunii Europene, ci și pentru toate statele democratice din lume. Consacrat la nivel constituțional în Constituția din 1991, principiul prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituție a fost consistent explicat și permanent aplicat de Curtea Constituțională a României de la înființare și până la prezenta decizie.

Potrivit jurisprudenței constante și consolidate a Curții Constituționale, jurisdicția constituțională a clarificat sensul principiului neretroactivității legii, în concordanță cu alte norme și principii constituționale, precum principiul legalității, principiul securității juridice sau principiul statului de drept, și a sancționat în mod consecvent prevederi ale legislației care retroactivau, potrivit sintezei jurisprudențiale de mai jos.

(i) Jurisprudența Curții Constituționale

(i.1) Decizii care au explicat și enunțat principiul neretroactivității legii

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, „Până la intrarea în vigoare a Constituției din anul 1991, principiul neretroactivității legii era înscris, în materie civilă, numai în art. 1 din Codul civil, astfel încât, nefiind un principiu constituțional, doctrina și

jurisprudența au decis constant că el constituia o regulă de interpretare obligatorie pentru judecător, dar nu-l obliga pe legiuitor, care putea dispune și altfel. De aceea au existat și legi cu caracter retroactiv, atât de drept material, cât și de drept procesual. Chiar și în aceste condiții, **legea retroactivă respecta cauzele rezolvate prin hotărâri judecătorești definitive (*causae finitae*)** și numai o dispoziție expresă putea duce la o altă soluție. După intrarea în vigoare a Constituției din anul 1991, neretroactivitatea a devenit un principiu constituțional și deci nici legiuitorul nu poate adopta acte cu încălcarea lui. (...) Consecințele înscrierii principiului neretroactivității în Constituție sunt foarte severe și probabil, tocmai de aceea, soluția aceasta nu se întâlnește în foarte multe țări, dar în același timp ridicarea la rangul de principiu constituțional se justifică prin faptul că asigură în condiții mai bune **securitatea juridică și încrederea cetățenilor în sistemul de drept**, precum și datorită faptului că blochează nesocotirea separației dintre puterea legislativă, pe de o parte, și puterea judecătorească sau cea executivă, pe de altă parte, contribuind în acest fel la consolidarea statului de drept" (Decizia nr. 9/1994).

Curtea a reținut că „este de principiu că o situație juridică definitiv consolidată sub imperiul unei legi substanțiale nu poate fi guvernată de o lege ulterioară decât cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție” (a se vedea Decizia nr. 117/2021, Decizia nr. 66/2015, paragraful 31).

(i.2) Decizii prin care s-a aplicat principiul neretroactivității legii

În Decizia nr. 117/2021, Curtea Constituțională a sancționat modificarea unei situații pentru trecut în domeniul fiscal, respectiv faptul că legea viza o perioadă anterioară adoptării sale de către Parlament și anterioară intrării sale în vigoare, stabilind un nou mecanism de calcul al contribuției trimestriale aplicabil retroactiv pentru o perioadă care este deja epuizată din punctul de vedere al normelor de drept fiscal, astfel cum este configurată prin normele legale incidente în materie, precum și anumite obligații în sarcina autorităților publice cu atribuții în domeniu pentru trecut în ceea ce privește întregul mecanism al contribuției trimestriale datorate de către deținătorii autorizațiilor de punere pe piață a medicamentelor.

Curtea a mai reținut că de la principiul constituțional al neretroactivității legiuitorul nu poate adopta acte cu încălcarea lui. Acesta „este o regulă imperativă de la care nu se poate deroga în materie civilă, indiferent dacă este vorba de legi materiale sau legi procesuale. Deci, chiar și în ipoteza în care legiuitorul ar dori în mod justificat să înlăture sau să atenueze unele situații nedrepte, nu poate realiza acest lucru prin intermediul unei legi care să aibă caracter retroactiv, ci trebuie să caute mijloacele adecvate care să nu vină în contradicție cu acest principiu constituțional” (Decizia nr. 9/1994, Decizia nr. 35/2020).

O lege devine obligatorie numai după publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, ea rămânând în vigoare până la apariția unei alte legi care o abrogă în mod explicit sau implicit. Prin urmare, ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a noii legi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării acestei legi, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. **A decide că prin dispozițiile sale legea nouă ar putea desființa sau modifica situații juridice anterioare, existente ca o consecință a actelor normative care nu mai sunt în vigoare, ar însemna să se încalce principiul constituțional al neretroactivității legii civile.** Însă, legea nouă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge

după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi (Decizia nr. 409/2003, Decizia nr. 830/2008, Decizia nr. 437/2013 sau Decizia nr. 160/2017, paragraful 16).

Cu referire la principiul neretroactivității legii, Curtea Constituțională a stabilit în jurisprudența sa că aplicarea legii civile în timp este guvernată de principiile neretroactivității legii civile, principiul aplicării imediate a legii noi și principiul supraviețuirii legii vechi. Principiul neretroactivității legii civile este de rang constituțional și are o valoare absolută, în sensul că legiuitorul nu poate institui nicio derogare și semnifică faptul că legea civilă se aplică tuturor situațiilor juridice născute după intrarea ei în vigoare, iar nu situațiilor juridice trecute, consumate (***facta praeterita***). În mod corelativ, potrivit principiului aplicării imediate a legii noi, de la data intrării în vigoare acesteia, ea se aplică tuturor actelor, faptelor și situațiilor juridice viitoare (***facta futura***), actelor, faptelor și situațiilor juridice în curs de constituire, modificare sau stingere începând cu această dată, precum și efectelor viitoare ale unor situații juridice anterior născute, dar neconsumate la data intrării în vigoare a legii noi (***facta pendentia***) (Decizia nr. 340/2024). Totodată, aplicarea imediată a legii noi semnifică faptul că o situație juridică produce acele efecte juridice care sunt prevăzute de legea în vigoare la data constituirii ei (***tempus regit actum***) (Decizia nr. 755/2014, paragraful 19).

În jurisprudența sa, Curtea a statuat constant că o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare (Decizia nr. 291/2004, Decizia nr. 330/2001, Decizia nr. 458/2003).

În Decizia nr. 11/2015, Curtea a arătat că „Principiul neretroactivității legii își găsește justificarea și are rolul de a asigura stabilitatea și securitatea raporturilor juridice. Prin urmare, **numai o normă previzibilă poate determina în mod clar conduita subiecților de drept, destinatari ai legii. Tocmai de aceea o lege, odată adoptată, produce și trebuie să producă efecte juridice numai pentru viitor.** Aceasta pentru simplul motiv că legea se adresează subiecților de drept, permițând sau interzicând și, bineînțeles, sancționând atitudinile deviante. S-a constatat că este absurd să se pretindă unui subiect de drept să răspundă pentru comportamente și o conduită pe care le-a avut anterior intrării în vigoare a unei legi care reglementează această conduită. Subiectul de drept nu putea să prevadă ce va reglementa legiuitorul, iar comportamentul său este normal și firesc dacă se desfășoară în cadrul ordinii de drept în vigoare”.

Potrivit Deciziei nr. 56/2014, „După consacrarea constituțională din 1991 a principiului neretroactivității legii (având ca justificare esențială securitatea juridică), singura excepție permisă de Constituție de la acest principiu o reprezintă legea penală sau contravențională mai favorabilă.

Aplicarea imediată a legii civile noi reprezintă o consecință firească a principiului neretroactivității legii. Potrivit doctrinei și jurisprudenței Curții Constituționale, legea nouă se va aplica, de la intrarea ei în vigoare, atât situațiilor juridice care se vor naște, se vor modifica ori stinge după această dată, precum și efectelor viitoare ale raporturilor juridice trecute (deciziile nr. 294/2004, Decizia nr. 812/2006, Decizia nr. 409/2003, Decizia nr. 201/2007).

Prin Decizia nr. 160/2017, Curtea a sancționat modificarea regimului juridic aplicabil unor cereri în domeniul agricol depuse în

perioada 1 ianuarie-4 martie 2010, aşadar, într-un interval de timp anterior intrării sale în vigoare, în condiţiile în care ordonanţa de urgenţă criticată nu putea modifica regimul juridic creat prin depunerea cererii decât cu încălcarea principiului *tempus regit actum* şi a dispoziţiilor constituţionale cuprinse în art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii.

Prin Decizia nr. 745/2015, paragrafele 21-24, Curtea a stabilit că, potrivit principiului constituţional al neretroactivităţii legii, „nulitatea unui act juridic trebuie să fie cârmuită de legea în vigoare la momentul încheierii acestuia. Astfel, contractele valabil încheiate sub imperiul unei legi nu pot desfiinţate de legea nouă. În acest sens sunt deciziile Curţii Constituţionale nr. 62 din 13 iunie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 122 din 19 iunie 1995, şi nr. 18 din 9 februarie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 112 din 18 martie 1999. Curtea reţine că situaţia juridică generată de încheierea actului juridic al părţilor, ce cuprinde efectele voite de acestea, este, din perspectiva determinării legii aplicabile în cazul conflictului de legi în timp, o *facta praeterita*, fiind consumată la momentul încheierii contractului. Acestor contracte li se pot aplica, în ceea ce priveşte nulitatea, numai dispoziţiile de lege în vigoare la momentul încheierii lor, dispoziţii care supravieţuiesc chiar după intrarea în vigoare a legii noi. Aşadar, prin reglementarea nulităţii absolute a clauzelor abuzive cuprinse în contractele încheiate anterior intrării ei în vigoare, sancţiune care intervine pentru nerespectarea unor cerinţe prevăzute de noua lege, dispoziţiile criticate încalcă principiul neretroactivităţii legii, deoarece instituie alte consecinţe juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la momentul încheierii acestor contracte. Prin urmare, Curtea constată că, pentru a respecta principiul constituţional al neretroactivităţii legii civile, contractele încheiate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 72/2013 trebuie să fie excluse din sfera de aplicare a acesteia, în ceea ce priveşte sancţiunea nulităţii absolute. În consecinţă, Curtea va admite excepţia de neconstituţionalitate şi va constata că sintagma «cu excepţia prevederilor art. 15» cuprinsă în dispoziţiile art. 21 din Legea nr. 72/2013 încalcă principiul neretroactivităţii legii prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituţie”.

Prin Decizia nr. 66/2015, paragrafele 31-33, Curtea Constituţională a sancţionat o serie de norme tranzitorii aplicabile retroactiv. Curtea a reţinut că „dispoziţiile art. 66 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 66/2011 sunt norme tranzitorii, care, potrivit art. 54 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, reglementează «măsurile ce se instituie cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează să fie înlocuită de noul act normativ». În continuare, art. 54 alin. (2) din aceeaşi lege prevede că dispoziţiile tranzitorii «trebuie să asigure, pe o perioadă determinată, corelarea celor două reglementări, astfel încât punerea în aplicare a noului act normativ să decurgă firesc şi să evite retroactivitatea acestuia (...)». Legiuitorul, configurând dispoziţiile tranzitorii ale art. 66 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 66/2011, a ales drept criteriu pentru rezolvarea situaţiilor tranzitorii existenţa în curs de desfăşurare a unor activităţi de constatare a neregulilor şi de stabilire a creanţelor bugetare, în sensul că pentru aprecierea legalităţii raporturilor juridice născute în perioada de activitate a Ordonanţei Guvernului nr. 79/2003 se aplică această ordonanţă numai dacă activităţile menţionate sunt în curs desfăşurare. În schimb, dacă aceste activităţi nu sunt în curs de desfăşurare, aprecierea legalităţii raporturilor juridice născute în perioada de activitate a Ordonanţei Guvernului nr. 79/2003 se realizează prin prisma noilor prevederi. Or, cele două acte normative cuprind, în privinţa

activităţilor de constatare a neregulilor şi de stabilire a creanţelor bugetare, reguli de drept substanţiale specifice (...), astfel încât, optând pentru un asemenea criteriu, legiuitorul a încălcat principiul neretroactivităţii legii, întrucât raportul juridic nu mai este guvernat de legea în vigoare la data naşterii sale, ci de o lege ulterioară, străină acestuia. Or, este de principiu că o situaţie juridică definitiv consolidată sub imperiul unei legi substanţiale nu poate fi guvernată de o lege ulterioară decât cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituţie. Curtea reţine că textul de lege criticat aduce atingere principiului neretroactivităţii, deoarece permite aplicarea normelor de drept substanţial din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 66/2011 cu privire la nereguli săvârşite în intervalul temporal în care era în vigoare Ordonanţa Guvernului nr. 79/2003, legiuitorul reglementând un criteriu greşit pentru determinarea aplicabilităţii noilor norme de drept substanţial, respectiv existenţa sau nu a unor activităţi de control în desfăşurare la momentul intrării în vigoare a noii legi, fără a se raporta la legea în vigoare la momentul naşterii raportului juridic. Rezultă aşadar că raportul juridic este supus reglementărilor legale în vigoare la data naşterii sale, schimbarea ulterioară a condiţiilor legale neavând nicio influenţă asupra legalităţii acestuia. În consecinţă, Curtea constată că art. 66 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 66/2011 este neconstituţional, fiind contrar art. 15 alin. (2) din Constituţie. Curtea constată că, urmare a admiterii excepţiei de neconstituţionalitate, calificarea neregulii şi stabilirea creanţelor bugetare se vor face în temeiul actului normativ în vigoare la data săvârşirii neregulii potrivit principiului *tempus regit actum*, aşadar fără a se putea combina dispoziţiile de drept substanţial din Ordonanţa Guvernului nr. 79/2003 cu cele ale Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 66/2011, în vreme ce procedura urmată de organele de control va fi cea reglementată prin actul normativ în vigoare la data efectuării controlului”.

Decizia nr. 13/2015, paragraful 25 — Curtea reţine că prevederile art. 78 alin. (11) şi (13) din Legea nr. 18/1991, introduse prin pct. 2 al art. 20 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 34/2013, precum şi dispoziţiile art. 4 alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 34/2013, în forma anterioară modificărilor aduse prin Legea nr. 86/2014, modifică atât starea legală anterioară, în care era permisă schimbarea categoriei de folosinţă a pajiştilor în Registrul agricol, cât şi efectele care s-au produs din raportul anterior şi care s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii celei noi, ceea ce aduce atingere art. 15 alin. (2) referitor la principiul neretroactivităţii legii din Legea fundamentală.

Potrivit Deciziei nr. 436/2014, paragrafele 28-30, Curtea a aplicat acest principiu în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor şi procurorilor. Curtea a reţinut următoarele: „Fără îndoială că, de la data apariţiei sale, Legea nr. 303/2004 se aplică tuturor situaţiilor juridice născute sub imperiul său. Altfel spus, împrejurarea că unui judecător sau unui procuror care a primit o sancţiune disciplinară pentru o abatere săvârşită după intrarea în vigoare a Legii nr. 303/2004 îi este înlăturată/interzisă materializarea, după acel moment, a oricărei intenţii de promovare ca judecător la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie nu este de natură a-i afecta vreun drept fundamental, întrucât simpla expectativă/vocaţie pe care acesta o are trebuie să se supună regulilor noi instituite, reguli care de altfel îi erau deplin cunoscute. Alta este situaţia în care persoana interesată a fost sancţionată disciplinar anterior apariţiei normei criticate. Din această perspectivă, aplicarea sancţiunii disciplinare reprezintă un act *uno actu* ale cărui efecte s-au stins, s-au epuizat în momentul respectiv. Prin urmare, constituie un fapt complet realizat care nu mai poate produce alte consecinţe juridice în afara celor expres prevăzute la acea dată. Or, în

absența unor astfel de norme, **activarea ulterioară a unor efecte cu conținut prohibitiv capătă semnificația încălcării principiului neretroactivității legii civile**, întrucât, prin natura sa, o sancțiune disciplinară, odată aplicată, nu poate produce alte consecințe și efecte viitoare, cu excepția celor prevăzute în momentul dispunerii ei. În caz contrar, conduita legiuitorului înfrânge și cerința previzibilității normei juridice. Așa fiind, deși legea nouă poate dispune cu privire la consecințe și efecte nerealizate susceptibile de executare continuă/succesivă, ea nu va putea reglementa cu privire la faptele care, înainte de intrarea ei în vigoare, au dat naștere sau, după caz, au modificat sau au stins o situație juridică ori cu privire la efecte pe care acea situație juridică le-a produs înainte de aceeași dată. Prin urmare, abaterea disciplinară săvârșită anterior apariției Legii nr. 303/2004 reprezintă, din perspectiva conflictului de legi civile în timp, *facta praeterita*, realizată în întregime înainte de intrarea în vigoare a legii noi și pentru care, dacă s-ar aplica o lege ulterioară, ar însemna să i se atribuie efect retroactiv. De aceea, dacă legea creează o situație juridică nouă, ea nu ar putea să prevadă că noua situație juridică s-a născut din fapte anterioare intrării sale în vigoare.

Potrivit Deciziei nr. 660/2019, paragrafele 54-56: „54. Este fără îndoială că, de la data intrării în vigoare, norma referitoare la împiedicarea nașterii dreptului la pensia de serviciu sau la pierderea acestui drept se aplică tuturor situațiilor juridice născute sub imperiul ei. Altfel spus, împrejurarea că unui judecător sau procuror care primește o condamnare, în condițiile legii, pentru o infracțiune săvârșită după intrarea în vigoare a dispozițiilor art. 832 din Legea nr. 303/2004, criticate în prezenta cauză, îi încetează calitatea profesională și, implicit, nu beneficiază de pensie de serviciu nu este de natură a afecta vreun drept fundamental al persoanei în cauză, întrucât simpla expectativă/vocație pe care acesta o are trebuie să se supună regulilor noi instituite, reguli care îi sunt deplin cunoscute la data săvârșirii faptei. 55. Alta este situația în care judecătorul sau procurorul este sancționat penal pentru o faptă comisă anterior apariției normei criticate. Deși legea nouă poate dispune cu privire la consecințe și efecte nerealizate susceptibile de executare continuă/succesivă, ea nu va putea reglementa cu privire la faptele care, înainte de intrarea ei în vigoare, au dat naștere sau, după caz, au modificat sau au stins o situație juridică ori cu privire la efecte pe care acea situație juridică le-a produs înainte de aceeași dată. Prin urmare, abaterea de la norma penală săvârșită în perioada anterioară intrării în vigoare a normei instituite de art. 832 din Legea nr. 303/2004 (27 iulie 2014) reprezintă, sub aspectul conflictului de legi civile în timp, *facta praeterita*, realizată înainte de intrarea în vigoare a legii noi și pentru care, dacă i s-ar aplica legea ulterioară, ar însemna ca acesteia din urmă să i se atribuie efect retroactiv. Așadar, din perspectiva legii civile, constituie un fapt complet realizat care nu poate produce alte consecințe juridice în afara celor expres prevăzute de normele în vigoare la acea dată. În absența unor astfel de norme, reglementarea ulterioară a unor efecte cu conținut prohibitiv capătă semnificația încălcării principiului neretroactivității legii civile, conduita legiuitorului înfrângând și cerința previzibilității normei juridice (a se vedea în acest sens Decizia nr. 436 din 8 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 523 din 14 iulie 2014, sau Decizia nr. 680 din 17 noiembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 2 din 3 ianuarie 2017).

Potrivit Deciziei nr. 560/2024, paragraful 24, „Aplicarea legii civile în timp este guvernată de principiile neretroactivității legii civile, principiul aplicării imediate a legii noi și principiul supraviețuirii legii vechi. **Principiul neretroactivității legii civile este de rang constituțional și are o valoare absolută, în**

senul că legiuitorul nu poate institui nicio derogare, și semnifică faptul că legea civilă se aplică tuturor situațiilor juridice născute după intrarea ei în vigoare, iar nu situațiilor juridice trecute, consumate (*facta praeterita*). În mod corelativ, potrivit principiului aplicării imediate a legii noi, de la data intrării în vigoare a acesteia, ea se aplică tuturor actelor, faptelor și situațiilor juridice viitoare (*facta futura*), actelor, faptelor și situațiilor juridice în curs de constituire, modificare sau stingere începând cu această dată, precum și efectelor viitoare ale unor situații juridice anterior născute, dar neconsumate la data intrării în vigoare a legii noi (*facta pendentia*). Cu alte cuvinte, aplicarea imediată a legii noi semnifică faptul că o situație juridică produce acele efecte juridice care sunt prevăzute de legea în vigoare la data constituirii ei (*tempus regit actum*)”.

Potrivit Deciziei nr. 319/2025, paragrafele 42-45 referitoare la modificarea regimului și condițiilor unor beneficii acordate foștilor șefi de stat, Curtea Constituțională a reținut următoarele: „Acțiunea în timp a normei juridice se raportează, în mod principial, la un moment univoc, respectiv cel al constituirii situației juridice reglementate. În raport cu acest moment, orice normă juridică ulterioară ar fi retroactivă dacă își propune să reglementeze **post-factum momentul constituirii unei situații juridice epuizate prin însuși faptul constituirii sale** (*facta praeterita*) ori situații juridice aflate în derulare (*facta pendentia*) sau efectele juridice ale unor asemenea situații ce intervin ori urmează să intervină (*facta futura*), în cazul în care respectiva situație juridică își are **sorgintea, nemijlocită sau mijlocită, într-un act juridic anterior intrării în vigoare a noii reglementări (...)** ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii celei noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii legi, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. Însă legea nouă este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea acesteia în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea legii vechi. **Neadmiterea unei atari soluții ar determina rezolvarea diferențiată a aceleiași situații juridice**, aplicând persoanelor aflate în aceeași situație juridică un tratament discriminatoriu, contrar spiritului legii noi (...) statutul de fost Președinte al României se dobândește la momentul încetării mandatului de Președinte al României, în condițiile stabilite de Constituție. Ca atare, regimul juridic al acestui statut se definește, se structurează și se configurează în raport cu normele de drept substanțial aflate în dreptul pozitiv la momentul dobândirii statutului de fost Președinte al României. Orice modificare a acestui regim juridic în oricare dintre componentele sale nu poate viza o situație juridică deja epuizată. Rezultă că, ori de câte ori o lege își propune să modifice regimul juridic asociat intrinsec și imanent unei situații juridice consumate/epuizate, aceasta repune în discuție o situație definitiv consolidată, neagă suveranitatea legii în baza căreia a fost dobândit respectivul regim juridic și consacră o paradigmă juridică distonantă în raport cu principiul neretroactivității legii civile. Modificarea și reșezarea printr-o lege ulterioară a regimului juridic aplicabil unor situații juridice epuizate echivalează cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție”.

(i.3) Decizii privind aplicarea legii în cazul unor mandate în curs

În privința reconfigurării unor mandate, prin Decizia nr. 375/2004, Curtea a statuat că legiuitorul este liber să

redimensioneze, printr-o lege nouă, durata mandatelor funcțiilor de conducere în alt fel decât legea în vigoare, **dar numai pentru viitor**, nu și pentru mandatele în curs, altfel ar însemna să nesocotească principiul neretroactivității legii, normă de nivel constituțional, prevăzută în art. 15 alin. 2 din Legea fundamentală.

Prin **Decizia nr. 51/2012**, Curtea Constituțională a sancționat redimensionarea unor mandate în curs ale aleșilor locali, constatând că legea încalcă principiul neretroactivității întrucât prin stabilirea, în anul 2012, a datei alegerilor locale simultan cu data alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat și reglementarea faptului că primarii, președinții consiliilor județene, consilierii locali și consilierii județeni în funcție își exercită mandatul până la data validării noilor aleși crea premisa ca mandatele acestora să fie prelungite cu un termen ce poate depăși 6 luni. În consecință, redimensionând durata mandatelor în curs ale aleșilor locali, legea criticată era contrară principiului neretroactivității.

Prin **Decizia nr. 534/2017** paragrafele 69 și 70, pronunțându-se asupra unei norme care introducea o nouă cauză de încetare a mandatului aleșilor locali pentru un comportament manifestat anterior intrării în vigoare a normei respective, Curtea Constituțională a statuat că în condițiile în care legea își propune să modifice statutul dobândit la data începerii mandatului, prin instituirea unui caz nou de încetare a acestuia, legea devine retroactivă. Art. 15 alin. (2) din Constituție consacră principiul neretroactivității legii, în sensul că o lege, odată adoptată de Parlament, va putea produce efecte juridice numai pentru viitor" (**Decizia nr. 61/2007**).

Prin **Decizia nr. 681/2012**, Curtea a constatat că „dispozițiile articolului unic pct. 18, prin care se modifică art. 364 alin. (2) din Legea nr. 1/2011 și care prevăd că mandatele în curs ale organelor de conducere ale universităților se exercită, până la finalizarea lor, în condițiile în care au fost obținute, în ceea ce privește drepturile, obligațiile, compatibilitățile și incompatibilitățile, sunt retroactive, încalcând art. 15 alin. (2) din Constituție privind principiul neretroactivității legii civile. Legea educației naționale nr. 1/2011 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011 și a intrat în vigoare, cu excepția unor articole, la 30 de zile de la această publicare. Aplicarea noilor prevederi legale ar afecta stabilitatea raporturilor juridice încheiate în baza Legii nr. 1/2011.”

O soluție identică a pronunțat Curtea prin **Decizia nr. 713/2014**, când a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art. III din Legea nr. 115/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, prevederi care reglementau aplicarea modificărilor și completărilor aduse prin respectiva lege și mandatelor consiliilor de mediere în exercițiu la data intrării în vigoare a noii legi.

(ii) **Aplicarea jurisprudenței Curții Constituționale la prezenta cauză**

Jurisprudența constantă a Curții Constituționale a sancționat aplicarea unor legi noi cu privire la situații juridice născute/epuizate sub legea veche, la fel cum a sancționat și modificarea regimului sancționator și atașarea unor noi efecte sau consecințe juridice unor fapte produse sau constatate sub imperiul legii vechi.

Modificarea adusă art. 25 alin. (1) și (2) din Legea nr. 176/2010 se referă la faptele de incompatibilitate sau conflict de interese săvârșite și constatate după intrarea în vigoare a legii criticate, și nu unor situații juridice epuizate. Ca atare, constatarea unei situații consumate de conflict de interese ori

incompatibilitate atrage consecințele juridice, inclusiv regimul sancționatoriu, prevăzute de legea în vigoare la data comiterii faptelor care au generat situația de conflict de interese or de incompatibilitate.

Art. X din lege stabilește că sancțiunea constând în încetarea de drept a funcției, demnității publice ori a mandatului este aplicabilă în privința următoarelor categorii de persoane:

- (i) față de care s-a constatat în mod definitiv starea de incompatibilitate sau de conflict de interese anterior intrării în vigoare a legii criticate și față de care nu s-a împlinit termenul de 3 ani aferent interdicției prevăzute de lege, calculat de la data rămânerii definitive a raportului de evaluare, respectiv a hotărârii judecătorești;
- (ii) față de care s-a constatat în mod definitiv starea de incompatibilitate sau de conflict de interese ulterior intrării în vigoare a legii criticate, indiferent că fapta a fost săvârșită anterior sau ulterior intrării în vigoare a acesteia.

Dispozițiile tranzitorii ale art. X alin. (1) și (2) din legea criticată pornesc de la premisa eronată potrivit căreia o sancțiune administrativă aflată în curs de executare cu privire la o stare de incompatibilitate sau conflict de interese constatată și sancționată anterior intrării în vigoare a legii noi ar putea fi susceptibilă să determine calificarea juridică a însăși stării de incompatibilitate ori de conflict de interese astfel sancționată ca fiind o *facta pendentia*. O astfel de calificare ar conduce la concluzia că executarea unei sancțiuni administrative ar putea permite reconsiderarea întregului raport juridic de drept substanțial și considerarea lui ca fiind încă în derulare/neepuizat/neconsumat, ceea ce este în vădită contradicție cu principiul neretroactivității legii.

Astfel cum am arătat, **conduita ilicită se determină potrivit legii în vigoare la momentul săvârșirii ei, iar regimul sancționatoriu are în vedere același moment, data săvârșirii faptei**. O nouă lege de drept substanțial, indiferent că intră în vigoare în cursul procedurii derulate de Agenția Națională de Integritate finalizată prin emiterea raportului de evaluare, în cursul procedurii judiciare de contestare a raportului de evaluare emis de ANI sau în cursul executării sancțiunii disciplinare sau administrative, după caz, **nu poate fi aplicabilă unui raport juridic epuizat sub imperiul legii de drept substanțial anterioare**. Starea de incompatibilitate sau de conflict de interese se consumă/epuizează în raport cu data săvârșirii faptei, dată care determină și legea materială/de drept substanțial aplicabilă respectivei situații juridice. Cu alte cuvinte, **conținutul constitutiv al conduitei ilicite și regimul sancționator aferent rămân guvernate de legea în vigoare la data săvârșirii acesteia întrucât orice sancțiune presupune o unitate normativă structurală nu doar sub aspectul conținutului său, ci și în privința termenului în care se aplică acea sancțiune**. Prin urmare, nu se poate face o distincție formală între conținut și termen cu privire la sancțiunea născută în temeiul legii anterioare, întrucât acesteia i se aplică potrivit principiului neretroactivității soluția normativă în vigoare la momentul nașterii/stabilirii acesteia (atât pentru conținut, cât și pentru termenele de aplicare).

Prin urmare, orice reglementare care suprimă legătura indisolubilă dintre calificarea faptei ilicite și regimul său sancționator și le supune unor legi diferite sub aspectul succesiunii lor în timp este contrară art. 15 alin. (2) din

Constituție. Se poate observa că textul criticat respectă cerințele textului constituțional sub aspectul calificării conduitei ca fiind ilicită prin raportare la data săvârșirii faptei, în schimb se îndepărtează de la exigențele acestuia stabilind regimul sancționator al respectivei fapte în raport cu un alt moment temporal: data intrării în vigoare a noii legi, lege care prevede o altă tipologie de sancțiune față de cea în vigoare la data săvârșirii ei. De altfel, și dacă noua lege nu prevedea o altă tipologie de sancțiune — ci aceeași sancțiune — aplicarea ei era, de asemenea, exclusă. Așadar, indiferent că noua lege prevede aceeași sancțiune sau o sancțiune diferită aplicabilă unei fapte săvârșite sub imperiul legii vechi, ea este contrară art. 15 alin. (2) din Constituție. Nu contează că sancțiunea aplicată sub imperiul legii vechi nu a fost încă executată/se află în curs de executare sau că procedura de constatare a faptei sub imperiul legii vechi nu a fost finalizată încă la data intrării în vigoare a noii legi. Aceste aspecte nu reprezintă aspecte de ordin procedural, ci sunt ipoteze de aplicare a vechii legi de drept substanțial. Neretroactivitatea este un principiu obiectiv înscris în Constituție, Parlamentul neavând opțiunea de a se îndepărta de la acest principiu.

Or, norma tranzitorie de la art. X alin. (1) introduce un nou regim sancționatoriu pentru fapte ilicite (stare de incompatibilitate sau de conflict de interese) săvârșite sub legea veche, ceea ce este contrar art. 15 alin. (2) din Constituție.

Mai mult, se poate observa că însăși procedura de constatare a incompatibilității sau conflictului de interese a fost finalizată fiind definitivă. Prin urmare, unei situații juridice epuizate i se atașează o consecință nouă, mai severă — încetarea mandatului sau a funcției actuale — și care operează de drept, fără a permite o aplicare graduală, termenul de 30 zile de la data intrării în vigoare a legii criticate fiind în realitate doar un termen de executare — *dies executionis*. Prin amalgamarea unei interdicții de acces în viitor la o funcție sau demnitate publică cu însăși sancțiunea administrativă a pierderii mandatului în curs sau a funcției, deși conținutul interdicției și cel al sancțiunii sunt substanțial diferite, se ajunge în realitate la repunerea în discuție a însăși sancțiunii care decurge din vechea reglementare, ceea ce generează o retroactivitate vădită a normei analizate.

De asemenea, art. X alin. (2) din lege pornește de la premisa eronată potrivit căreia constatarea în mod definitiv a stării de incompatibilitate sau a conflictului de interese după intrarea în vigoare a noii legi reprezintă o *facta pendentia*. Astfel cum am arătat anterior, întinderea în timp a procedurii de constatare a incompatibilității sau a conflictului de interese desfășurată de ANI, a procedurii judiciare privind contestarea actului ANI sau a executării sancțiunii administrative nu influențează legea de drept substanțial aplicabilă faptei ilicite nici sub structurarea, configurarea sau descrierea ei și nici sub aspectul regimului sancționatoriu aplicabil.

Art. X alin. (2) din legea criticată poate avea și un înțeles conform cu art. 15 alin. (2) din Constituție, în măsura în care se referă la fapte de conflict de interese/incompatibilități săvârșite sub imperiul ei. În acest caz, însă, nu ar fi fost nevoie de edictarea unei norme intertemporale. Or, norma criticată este inclusă în capitolul referitor la *Dispozițiile tranzitorii* ale legii, aspect care demonstrează că s-a avut în vedere o faptă săvârșită sub imperiul legii vechi și sancționată potrivit prescripțiilor noii legi.

Ca atare, norma tranzitorie, în loc să permită tranziția către noua soluție legislativă preconizată, introduce un nou regim sancționatoriu faptelor ilicite săvârșite sub legea veche, ceea ce este contrar art. 15 alin. (2) din Constituție. Mai mult, chiar dacă procedura de constatare a incompatibilității sau conflictului de interese nu ar fi fost finalizată, este inacceptabil din punctul de vedere al principiului neretroactivității modificarea însăși sancțiunii care decurge din vechea reglementare. Prin urmare, soluția legislativă de la art. X alin. (2) ar putea fi constituțională doar dacă devine aplicabilă numai faptelor vizând conflicte de interese sau de incompatibilitate săvârșite după intrarea în vigoare a legii criticate și cu privire la mandate dobândite ulterior.

În concluzie, a considera că un raport juridic deplin încheiat, inclusiv din punctul de vedere al epuizării ultimelor efecte juridice, ar putea face obiectul unei legi apărute ulterior constituie o încălcare flagrantă a principiului neretroactivității legilor și induce o stare de insecuritate juridică majoră la nivelul întregului sistem normativ.

(3) Afectarea drepturilor electorale și mandatul reprezentativ

Autorii ambelor obiecții invocă cu privire la dispozițiile art. X alin. (1) care stabilesc încetarea mandatelor electorale, inclusiv afectarea drepturilor electorale (dreptul de a fi ales, dreptul de a alege). Astfel, pentru mandatele electivă, încetarea automată ar priva nu numai titularul de mandat, ci și corpul electoral de efectele votului exprimat în condițiile dreptului aplicabil la data alegerii. Ambele sesizări invocă Cauza *Lykourazos c. Grecia*, unde Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că pierderea mandatului parlamentar prin aplicarea unei incompatibilități noi, introdusă după alegeri, a frustrat voința electoratului. Într-adevăr, pentru mandatul ales, norma criticată de la art. X alin. (1) neutralizează *ex post* opțiunea electoratului. Apreciem că noua soluție normativă contravine jurisprudenței CEDO, afectând securitatea juridică și protecția reprezentării politice. Cauza *Lykourazos* nu a interzis toate incompatibilitățile ori toate pierderile de mandat, dar instanța europeană a sancționat schimbarea *ex post* a condițiilor regimului juridic sancționatoriu aplicabil, care erau decisive la data alegerii titularului în acel mandat. Pentru aceste motive apreciem că art. X alin. (1) încalcă și prevederile art. 1 alin. (3) și (5) privind statul de drept și securitatea juridică, art. 36 și art. 37 din Constituție.

Judecători,

Laura-Iuliana Scântei
Dacian-Cosmin Dragoș
Elena-Simina Tănăsescu